
**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VYUŽITÍ ARMÁDNÍCH SLOŽEK PŘI PANDEMII
COVID-19 V ZEMÍCH V4**

Autor práce: Václav Bubeník

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Václav Bubeník

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Využití armádních složek při pandemii covid-19 v zemích V4

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Use of Military Forces During the Covid-19 Pandemic in the V4 Countries

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: květen 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem práce je zjistit využití armád zemí V4 při řešení pandemie covid-19 v České republice, Polsku, Slovensku a Maďarsku.

Dílčím cílem práce je zhodnotit názory vojáků Armády České republiky na jejich nasazení během pandemie covid-19.

Student:	24.5.2024	
Václav Bubeník	datum	podpis
Vedoucí práce:	3.6.24	
PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.	datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry:	1.6.2024	
doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	datum	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti:	3.6.2024	
doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	datum	podpis
Rektor:	5.6.2024	
doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

BUBENÍK, V. *Využití armádních složek při pandemii covid-19 v zemích V4*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú. 2025. 62 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: Pandemie, covid-19, země V4, Armáda České republiky, Integrovaný záchranný systém

Tématem bakalářské práce je řešení epidemií a pandemií. Jedná se o téma aktuální, neboť pandemie covid-19 postihla nejen ČR, ale i okolní státy a je tedy možné jejich řešení vyhodnotit. Bakalářská práce je rozdělena na dvě základní část, teoretickou a praktickou. Teoretická část se věnuje problematice epidemií a pandemií, následně pak konkrétně pandemii covid-19, dále pak krizovému řízení a možnosti zapojení armád V4 do řešení mimořádných událostí v souvislosti s epidemiemi. Praktická část je zpracována formou dotazníku, jež byla distribuována mezi příslušníky Armády České republiky, kteří se podíleli na pomoci při pandemii covid-19. Cílem práce je zhodnotit využití armád zemí V4 při řešení pandemie covid-19 v České republice, Polsku, Slovensku a Maďarsku. Byla použita metoda komparace ke srovnání způsobu nasazení jednotlivých armád zemí V4. Dílčím cílem práce je zhodnotit názory vojáků Armády České republiky na jejich nasazení během pandemie covid-19. Dílčí cíl je naplněn dotazníkovým šetřením.

Výsledek práce poukazuje na nasazení armádních složek ve státech V4, které byly během pandemie covid-19 nasazeny především k logistické podpoře, testování, očkování a pomoci ve zdravotnictví.

Abstract

BUBENÍK, V. *The use of Military Forces during the Covid-19 Pandemic in the V4 countries*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, z. ú. 2025. 62 s. Supervisor: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Key words: Pandemic, covid-19, V4 countries, Czech Army, Integrated Rescue System

The topic of the bachelor thesis is dealing with epidemics and pandemics. It is a topical topic because the pandemic covid-19 affected not only the Czech Republic but also neighbouring countries and it is possible to evaluate their solutions. The bachelor thesis is divided into two basic parts, theoretical and practical. The theoretical part is devoted to the issue of epidemics and pandemics, then specifically to the pandemic covid-19, then to crisis management and the possibility of involvement of the V4 armies in dealing with emergencies in connection with the epidemic. The practical part of the thesis is prepared in the form of a questionnaire, which was distributed among the members of the Army of the Czech Republic who participated in the assistance during the pandemic covid-19. The aim of the thesis is to evaluate the use of the armies of the V4 countries in dealing with the pandemic covid-19 in the Czech Republic, Poland, Slovakia and Hungary. The method of comparison was used to compare the way of deployment of individual armies of the V4 countries. The sub-objective of the thesis is to evaluate the opinions of the Czech Army soldiers on their deployment during the covid-19 pandemic.

The result of the thesis highlights the deployment of the army units in the V4 countries, which were mainly deployed during the covid-19 pandemic for logistic support, testing, vaccination and medical assistance.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika	9
2 Epidemie a pandemie	11
2.1 Epidemie.....	11
2.2 Epidemie v minulosti.....	12
2.3 Pandemie	13
3 Pandemie covid-19.....	15
4 Krizové řízení.....	16
4.1 Znaký a funkce krizového řízení	16
4.2 Problémy krizového řízení	17
4.3 Faktory určující efektivitu krizového řízení	18
5 Armáda České republiky při krizových situacích	20
5.1 Hlavní úkoly Armády České republiky	20
5.2 Právní východiska Armády České republiky	21
5.3 Mezinárodní závazky a spolupráce	22
5.4 Role Armády České republiky při krizových situacích.....	23
5.5 Vybrané příklady nasazení Armády České republiky	24
5.6 Armáda České republiky a pandemie covid-19	24
6 Výzkum bakalářské práce	26
6.1 Vyhodnocení dotazníku.....	26
6.2 Shrnutí	31
7 Krizové řízení zemí V4	33
7.1 Polsko	33
7.2 Maďarsko	34
7.3 Slovensko	34
7.4 Česká republika	35
8 Zapojení armád zemí V4.....	36
8.1 Polská republika	36
8.2 Slovenská republika	40
8.3 Maďarská republika.....	42
8.4 Česká republika	44
9 Komparace	50
9.1 Rozsah a způsoby zapojení.....	50
9.2 Problematické oblasti	53
Závěr	55
Seznam základní literatury	56
Přílohy	60

Úvod

Vzhledem k pandemii covid-19 je jedním z klíčových témat, hrozba rozsáhlých propuknutí nemocí, které se ukázaly, že země nejsou připraveny se s nimi vypořádat. Pandemie jsou rozsáhlá ohniska onemocnění, která postihují více zemí a představují významnou zdravotní, sociální a ekonomická rizika. Patogeny, které se rychle šíří po planetě, si mohou vyžádat desítky milionů životů, narušit a podkopat národní bezpečnost, jak ukázala ekonomika pandemie covid-19. Faktory jako změna klimatu, urbanizace a nedostatek vody a hygienických zařízení mohou přispět k rychlému šíření vypuknutí katastrofických chorob.

Vlny způsobené pandemií covid-19 se rozšířily po celém světě s vážnými zdravotními, ekonomickými a občanskými dopady, které budou v mnoha zemích pociťovat ještě dlouho. Pro lepší ochranu před propuknutím velkých nemocí je zásadní zajistit připravenost na pandemii a dohled nad nemocemi v rámci robustních zdravotnických systémů, které zajistí pokrytí všech lidí, zejména těch nejzranitelnějších. Být připraven a investovat do těchto činností před krizí zachraňuje životy a v konečném důsledku šetří peníze.

Téměř ve všech zemích poskytovaly ozbrojené síly a jejich příslušníci logistickou a lékařskou podporu úřadům. Mimo jiné měli za úkol přepravovat zdravotnický materiál, zřizovat polní nemocnice, distribuovat osobní ochranné prostředky a zajišťovat zdravotnické vybavení a personál. V některých zemích byl navíc vojenský personál požádán, aby prosadil opatření na blokování nebo měl jiné úkoly, jako je dezinfekce veřejných míst, provádění testů nebo přeprava mrtvých těl.

Na pomoc přišli v různých zemích také armády daných zemí. V každém státě v jiné formě, větší či menší intenzitě, ale byla to vítaná pomoc. Cílem práce je tedy komparovat krizové řízení, resp. zapojení armád zemí V4 do pomoci s pandemií covid-19.

1 Cíl a metodika

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnotit využití armádních složek zemí V4 při řešení pandemie covid-19, konkrétně v České republice, Polsku, Slovensku a Maďarsku.

Práce se soustředí na analýzu rozsahu, charakteru a formy zapojení jednotlivých armád do krizového řízení, přičemž zvláštní důraz je kladen na srovnání těchto opatření a na identifikaci jejich efektivity.

Dílčím cílem práce je zjistit názory příslušníků Armády České republiky k jejich nasazení během pandemie covid-19.

Tento záměr je naplňován prostřednictvím dotazníkového šetření, které zajišťuje zpětnou vazbu přímo od těch, kteří byli do pomoci v krizovém období aktivně zapojeni.

Z metodologického hlediska je práce postavena na kombinaci teoretických a empirických přístupů.

V rámci teoretické části je využita metoda analýzy odborné literatury, právních dokumentů a oficiálních zpráv, která umožňuje rozčlenit zkoumanou problematiku do jednotlivých tematických celků a identifikovat klíčové jevy.

Následně je využita metoda syntézy, jejímž prostřednictvím jsou získané poznatky propojeny do uceleného přehledu o postavení a funkcích armády v krizovém řízení v jednotlivých státech.

Důležitou součástí metodického rámce je rovněž metoda komparace, která slouží ke srovnání způsobů nasazení armád v rámci krizových opatření v zemích V4.

Tento přístup umožňuje identifikovat společné rysy, rozdíly a případné nedostatky v reakci jednotlivých států na pandemickou situaci.

V praktické části práce je využita kvantitativní metoda dotazníkového šetření, která byla zvolena s cílem získat data o zkušenostech a názorech příslušníků Armády České republiky přímo nasazených při jednotlivých opatřeních ČR přijímaných v rámci zvládnutí pandemie covid-19.

Tato metoda umožňuje pracovat s větším počtem respondentů a poskytuje reprezentativní výstup, který bude následně vyhodnocen a interpretován v souvislosti s dílčím cílem práce.

Kombinace uvedených metod přispívá k vytvoření komplexního pohledu na danou problematiku a umožňuje objektivní zhodnocení role a významu armádních složek v době pandemické krize.

2 Epidemie a pandemie

Epidemie a pandemie jsou zdravotní události, které mají významný dopad na lidskou společnost, ať už z hlediska veřejného zdraví, ekonomiky, nebo sociální struktury. Obě kategorie jsou definovány podle rozsahu výskytu onemocnění. Epidemie se obvykle týkají omezenějších geografických oblastí, zatímco pandemie mají globální charakter.¹

2.1 Epidemie

Epidemie je výskyt onemocnění, který výrazně převyšuje běžně očekávané hodnoty v dané populaci, místě a čase. Kritéria pro její vyhlášení se mohou lišit podle typu onemocnění a geografické oblasti, nejčastěji je však epidemie definována jako prudký nárůst nově onemocnělých v určitém časovém období nebo překročení stanoveného prahu nemocnosti na počet obyvatel.

Epidemie infekčních onemocnění jsou způsobeny řadou faktorů, včetně změn v ekologii hostitelské populace (například zvýšení hustoty přenašečů nebo oslabení imunity obyvatelstva), genetických mutací patogenů či zavlečení nového patogenu do populace. Obecně platí, že epidemie nastává, pokud imunita hostitele vůči zavedenému nebo nově se objevujícímu patogenu klesne pod úroveň zajišťující endemickou rovnováhu a je překročen práh přenosu.²

Každá epidemie infekčního onemocnění zahrnuje tři základní složky: zdroj nákazy, cestu přenosu a vnímavou populaci. Tyto faktory tvoří epidemický proces, jehož pochopení je klíčové pro efektivní kontrolu a prevenci šíření nemoci. Kromě biologických aspektů však hraje zásadní roli i sociální a ekonomický kontext. Například hustě obydlené oblasti s nízkou úrovní zdravotní péče jsou náchylnější k rychlému šíření infekčních chorob, zatímco v ekonomicky rozvinutějších státech lze epidemii efektivněji monitorovat a kontrolovat díky lepší infrastruktuře a preventivním opatřením.

Zásadním faktorem ovlivňujícím průběh epidemie je také reakce veřejného zdravotnictví a vládních institucí. Rychlé zavedení karanténních opatření, trasování kontaktů a distribuce léčiv může výrazně zmírnit dopady epidemie. Historické záznamy

¹ WHO, *Pandemics: Past, Present, and Future*. World Health Organization, 2020. dostupné z WWW [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-\(seasonal\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-(seasonal))

² BYRNE, P. J.; HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemics: From Ancient Plagues to Modern-Day Threats*. ABC-CLIO, 2021. ISBN 9781440863790

ukazují, že nedostatečná nebo opožděná opatření mohou vést k nekontrolovanému šíření nemoci a vysoké úmrtnosti.³

2.2 Epidemie v minulosti

S prvními velkými epidemiemi se obyvatelstvo potýkalo v doba středověku. Mezi četnou epidemiemi patřila v polovině 14. století „černá smrt“, známá jako mor. Historici na základě údajů z dobových kronik, církevních pohřebních záznamů a dalších dokumentů tvrdí, že epidemie byly doprovázeny devastací ve všech oblastech hospodářského a společenského života.

Epidemie středověku, stejně jako infekční choroby starověku, jsou obvykle popisovány pod obecným názvem „mor“ (loimos). Různé nemoci, jako mor, tyfus, neštovice, úplavice atd., byly nazývány morem souhrnně.⁴

K rozvoji epidemií přispěla řada podmínek, mezi které patřil vznik a růst měst, vyznačujících se přelidněností, stísněnými podmínkami, špínou, a dále masovým přesunem obrovského množství lidí –například při tzv. velkém stěhování národů z Východu na Západ, později velké vojensko-kolonizační hnutí opačným směrem - tzv. křížové výpravy (osm tažení v období 1096 až 1291).

Epidemie ve středověku přímo souvisely s tehdejšími nehygienickými podmínkami. Města neměla odvodňovací strouhy a funkční kanalizační systémy. Dalším faktorem bylo, jak měšťané pohřbívali mrtvé. V hlavním městě Francie, v Paříži, měšťané pohřbívali své mrtvé například na pláni Champeau. Nejednalo se oplocený hřbitov, ale kolemjdoucí planinu přecházeli všemi směry a pořádaly se na něm dokonce bazary. Z místa odpočinku se tak stala páchnoucí bažina a úrodná půda pro šíření epidemií. Teprve na začátku 12. století ji král nechal obehnat kamennou zdí, a to spíše z úcty k mrtvým než z důvodu veřejného zdraví.⁵

.

³ PORTA, M. *A Dictionary of Epidemiology*. 6th ed. Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199976720

⁴ BYRNE, P. J.; HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemics: From Ancient Plagues to Modern-Day Threats*. ABC-CLIO, 2021. ISBN 9781440863790

⁵ SMALLMAN-RAYNOR, R. M. et. al. *A Geography of Infection: Spatial Processes and Patterns in Epidemics and Pandemics*. OUP Oxford, 2022. ISBN 9780192664525

Největší nebezpečí představovala počátkem 11. století hromadná epidemická onemocnění. Především epidemie horeček způsobená konzumací obilí zkaženého námelovou houbou.⁶

Na přelomu 11. a 12. století epidemie horečky postupně ustupovala, což souviselo s úspěchy agrární revoluce, zejména s prodlužováním období potravinové prozíravosti a snižováním nebezpečí požívání surogátů a jedovatých bylin a kořenů.⁷

Horečku však vystřídal neméně strašná epidemie jiné nemoci, malomocenství (nebo lepry), za jejíž příčinu je v Evropě považováno propojení s ohnisky infekce na východě, které začalo v důsledku křížových výprav. Důsledkem šíření malomocenství byl vznik zvláštních izolačních oddělení pro kolonie nemocných, malomocných, organizovaných Řádem sv. Lazara, speciálně zřízeným katolickou církví pro malomocné – odtud název lazarety (ošetřovny). Celkem bylo v západní Evropě ve 13. století okolo 19 tisíc izolačních oddělení pro pacienty s leprou.⁸

V polovině 14. století do Evropy přišla ještě hroznější epidemická nemoc, která postavila západní svět na pokraj života a smrti – mor. Podle různých odhadů zabila tato epidemie čtvrtinu až třetinu populace (asi 50 milionů lidí). Evropa se vylidnila, války ustaly, protože nebylo s kým bojovat. Ve velkých evropských městech (Víděň, Praha, Londýn, Paříž, Marseille, Amsterdam atd.) pak vymřelo od poloviny 14. století okolo 90 procent obyvatel.

Epidemie přispěly k rozvoji určitých náboženských citů a sentimentů. Lidé přijímali katastrofu jako boží trest. V Evropě navíc několikrát došlo k neúrodě. Podvýživa proto znesnadňovala rostoucí populaci kontinentu odolávat nemoci.⁹

2.3 Pandemie

Pandemie je nejvyšší stupeň rozvoje epidemického procesu, mimořádně silná epidemie, při které nakažlivá nemoc v relativně krátké době postihne významnou část populace mnoha zemí. Termín pandemie byl a je často užíván, když mluvíme nákaze koronavirem. covid-19 šokoval celý svět, Ovšem kromě pandemie koronaviru zažilo lidstvo i další nemoci.

⁶ BYRNE, P. J.; HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemics: From Ancient Plagues to Modern-Day Threats*. ABC-CLIO, 2021. ISBN 9781440863790

⁷ HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemic: Their Impacts on Human History*. ABC-CLIO, 2005. ISBN 9781851096633

⁸ BYRNE, P. J.; HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemics: From Ancient Plagues to Modern-Day Threats*. ABC-CLIO, 2021. ISBN 9781440863790

⁹ SMALLMAN-RAYNOR, R. M. et. al. *A Geography of Infection: Spatial Processes and Patterns in Epidemics and Pandemics*. OUP Oxford, 2022. ISBN 9780192664525

Počet vysoce nebezpečných infekčních rizik stále roste, některé z nich se pravidelně objevují a jiné vznikají. Zatímco ohniska infekčních onemocnění, kterým lze předcházet očkováním, jako je meningokoková onemocnění, žlutá zimnice a cholera, mohou mít katastrofální dopady v oblastech s omezenou zdravotnickou infrastrukturou a zdroji, a také tam, kde je včasná detekce a reakce obtížná.

WHO, Světová zdravotnická organizace, vyvíjí globální strategie pro prevenci a kontrolu nemocí náchylných k epidemiím, jako je žlutá zimnice, cholera a chřipka. S partnery z celé řady technických, vědeckých a sociálních oblastí sdružuje WHO všechny globálně dostupné zdroje, aby čelila těmto vysoce nebezpečným infekčním rizikům a rozšířila tyto strategie na regionální a národní úroveň.¹⁰

Mezi vlajkové globální strategie patří:

- strategie Eliminate Yellow Fever Epidemics 2017-2026;
- Ending Cholera: a Global Roadmap to 2030;
- rámec připravenosti na pandemickou chřipku (PIP);
- Globální strategie pro chřipku 2018-2030.

WHO je také sekretariátem pro řízení globálních nouzových zásob, včetně Mezinárodní koordinační skupiny pro poskytování vakcín, která řídí a koordinuje poskytování nouzových dodávek vakcín a antibiotik do zemí během velkých epidemií.

¹⁰ HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemic: Their Impacts on Human History*. ABC-CLIO, 2005. ISBN 9781851096633

3 Pandemie covid-19

V lednu 2020 čínské úřady poskytly WHO informace o propuknutí virové pneumonie. První případy byly identifikovány v čínském Wu-chanu. Do 9. ledna Čína dospěla k závěru, že nemoc způsobuje nový koronavirus, který byl později pojmenován covid-19. Již 20. ledna byl registrován první případ mimo Čínu – v Thajsku. Brzy začaly přicházet podobné zprávy z jiných zemí. Dne 22. ledna byla vyhlášena ve Wu-chanu karanténa.

Dne 30. ledna WHO vyhlásila z důvodu vypuknutí nového koronaviru, stav ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu. Následující den byly ruskými úřady hlášeny první případy onemocnění.¹¹

Počátek pandemie se rychle vyvíjel. Země začaly zavírat hranice a zastavovat leteckou dopravu, pro obyvatele měst byly vyhlášeny karantény a byly vytvořeny dočasné nemocnice pro hospitalizaci pacientů z důvodu nedostatku kapacit v nemocnicích.¹²

Světová zdravotnická organizace (WHO) vyhlásila 30. ledna 2020 novou nákazu koronavirem za „ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu (PHEIC)“. Následně 11. března bylo oznámeno, že nová koronavirová infekce by mohla být považována za pandemii na základě globálního šíření infekce a její závažnosti.¹³

V souvislosti s novou koronavirovou infekcí se postupně hromadí poznatky o patogenu a nemoci. Hlavními cestami šíření infekce jsou kapénkové infekce a kontaktní infekce. Předpokládá se, že v závislosti na některých infikovaných osobách, jejich chování a faktorech prostředí, může dojít k silnému přenosu infekce. Klinické příznaky zahrnují horečku, respirační příznaky, celkovou nevolnost atd. po inkubační době 1 až 14 dnů (nejčastěji 5 dnů). Příznaky podobné nachlazení často přetrvávají asi týden a přibližně v této době se na rentgenu hrudníku a CT hrudníku může projevit zápal plic. U některých lidí se rozvinou příznaky, jako jsou potíže s dýcháním, které mohou být závažné. Většina lidí, u kterých se onemocnění rozvine, má mírné příznaky, avšak starší lidé a lidé se základním onemocněním mohou mít vážný průběh a z tohoto důvodu je nutná přísná opatrnost.¹⁴

¹¹ WHO, *Covid-19*, dostupné z WWW <https://data.who.int/dashboards/covid19/cases>

¹² KOLEY, T. K; DHOLE, M. *The COVID-19 Pandemic The Deadly Coronavirus Outbreak*. Taylor & Francis, 2020. ISBN 9781000214017

¹³ SMALLMAN-RAYNOR, R. M. et. al. *A Geography of Infection: Spatial Processes and Patterns in Epidemics and Pandemics*. OUP Oxford, 2022. ISBN 9780192664525

¹⁴ KOLEY, T. K; DHOLE, M. *The COVID-19 Pandemic The Deadly Coronavirus Outbreak*. Taylor & Francis, 2020. ISBN 9781000214017

4 Krizové řízení

Krizové řízení představuje soubor činností, jejichž cílem je připravenost na mimořádné situace, efektivní reakce na ně a následná obnova základních funkcí společnosti. Jde o komplexní proces zahrnující prevenci, plánování, koordinaci, řízení a vyhodnocování postupů při hrozbách, které mohou ohrozit zdraví obyvatel, infrastrukturu nebo fungování státu jako celku.¹⁵

V systému krizového řízení mají klíčovou roli příslušné orgány veřejné moci, bezpečnostní složky a další subjekty odpovědné za ochranu obyvatelstva. Důležitá je meziresortní spolupráce a připravenost všech aktérů reagovat v souladu s krizovými scénáři. Systém se opírá o právní rámec státu a bezpečnostní strategii, která umožňuje v případě ohrožení aktivovat příslušné mechanismy a instituce.¹⁶¹⁷

Zkušenosti z pandemie covid-19 ukázaly, že účinná krizová reakce vyžaduje úzkou spolupráci mezi civilním sektorem a Armádou České republiky (AČR). Právě nasazení armády se ukázalo jako významný stabilizační faktor v době, kdy byly běžné prostředky krizového řízení na hranici svých kapacit. Nasazení AČR v rámci krizového řízení v období pandemie bude dále rozebrána v kapitolách 5.4–5.6.

4.1 Znaký a funkce krizového řízení

Krizové řízení je proces, který reaguje na ohrožení narušující běžné fungování společnosti. Jeho hlavními funkcemi jsou prevence, připravenost, reakce a obnova. Prevence zahrnuje identifikaci a eliminaci rizik, připravenost pak tvorbu plánů a nácvik postupů. V reakci na krizovou situaci se uplatňují konkrétní opatření k jejímu zvládnutí a fáze obnovy je zaměřena na návrat společnosti do standardního režimu.¹⁸

Funkční krizové řízení předpokládá jasně stanovené kompetence, rychlý tok informací a efektivní koordinaci mezi jednotlivými složkami. Zvláštní důraz je kladen na komunikaci mezi civilními institucemi, záchrannými složkami a ozbrojenými silami. Právě v době pandemie covid-19 se ukázalo, že zapojení AČR do logistiky, distribuce

¹⁵ ANTUŠÁK, E. a J. VILÁŠEK, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3443-2.

¹⁶ Zákon č. 240/2000 Sb.

¹⁷ Zákon č. 110/1998 Sb.

¹⁸ ŠENOVSKÝ, M., ORAVEC, M., ŠENOVSKÝ, P. *Teorie krizového managementu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2012. ISBN 978-80-7385-108-8

zdravotnického materiálu či výstavby záložních nemocnic významně podpořilo celkovou stabilitu krizového systému.¹⁹

Součástí krizového řízení je i připravenost na různé typy hrozeb – přírodní katastrofy, technologické havárie, terorismus, ale i pandemie. Pandemie jako specifický typ krize vyžaduje zdravotnická i bezpečnostní opatření, což v praxi znamená potřebu úzké spolupráce mezi civilní správou a armádními složkami. V rámci covidové krize bylo využití armády jedním z klíčových prvků zvládnutí situace, zejména díky její organizační připravenosti a schopnosti rychlého nasazení.

4.2 Problémy krizového řízení

Pandemie covid-19 odhalila řadu nedostatků v systému krizového řízení v České republice. Jedním z nejvýraznějších problémů byla roztržičnost kompetencí mezi jednotlivými orgány státní správy a absence jasně vymezených odpovědností v některých oblastech. V kritických fázích pandemie nebylo vždy jednoznačně určeno, který subjekt má vést rozhodovací proces, což vedlo ke zpožděním a neefektivnímu provádění opatření.²⁰

Absence jednotného postupu a koordinace ukazuje na slabinu strategického řízení ve veřejném sektoru, kde podle některých přístupů hraje právě jasná hierarchie a rozhodovací rámec klíčovou roli při zvládnutí složitých situací.²¹

Dalším slabým místem byla nejednotná komunikace mezi složkami integrovaného záchranného systému, samosprávou a státními institucemi. V některých krajích se projevila značná míra improvizace, zatímco jinde byla situace zvládána systematičtěji. Tato rozdílnost ukázala na potřebu standardizace postupů a jasnější metodiky spolupráce.²²

Z praxe rovněž vyplynulo, že mnozí pracovníci veřejné správy a samosprávy postrádali zkušenosti a dostatečné znalosti krizového řízení. Tato nepřipravenost se projevila zejména při zavádění mimořádných opatření, v logistice a ve schopnosti

¹⁹ MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Armáda ČR a pandemie covid-19* (online). (cit. 2025-03-14).

Dostupné z: <https://www.army.cz>

²⁰ ANTUŠÁK, E. a J. VILÁŠEK, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3443-2.

²¹ ROTHARMER, F. T. *Strategic Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 2021. xxvii, 544 s. ISBN 978-1-260-57123-3.

²² Ministerstvo vnitra ČR. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skriptu*. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0

pružně reagovat na měnící se epidemiologickou situaci. Absence systematického vzdělávání a praktického výcviku v oblasti krizového managementu byla zjevná.²³

Zvláštní pozornost si zaslouží rovněž spolupráce s Armádou České republiky. Ačkoliv AČR disponuje významnými kapacitami v oblasti logistiky, zdravotnictví a organizace, její pomoc nebyla vždy dostatečně a včas využita. V některých případech došlo ke zpoždění při vyžádání asistence nebo k nejednoznačnému plánování jejího zapojení. To ukázalo na nutnost lepší integrace armádních složek do systému krizového řízení a větší připravenost civilních orgánů s armádou efektivně spolupracovat.²⁴

Problémem byla rovněž omezená připravenost na dlouhodobé krizové situace. Krizové scénáře obvykle počítají s krátkodobým nasazením sil a prostředků, přičemž pandemie trvala více než dva roky. V některých oblastech se vyčerpaly personální i materiální kapacity, což poukázalo na potřebu flexibilních mechanismů a hospodářských opatření, která by zajistila kontinuitu základních funkcí státu.²⁵

4.3 Faktory určující efektivitu krizového řízení

Úspěšnost krizového řízení je vždy podmíněna souhrou několika klíčových faktorů. Pandemická situace covid-19 odhalila, jak velkou roli hraje předchozí připravenost institucí, dostupnost zdrojů, schopnost spolupráce a flexibilita rozhodování. Tyto faktory byly v mnoha ohledech zásadní i pro efektivní zapojení Armády České republiky (AČR).

Jedním z nejdůležitějších prvků byla kvalitní předkrizová příprava, tedy existující krizové plány, zásoby materiálu a vycvičený personál. V tomto směru měla AČR výhodu v pravidelném výcviku, logistické zdatnosti a schopnosti rychle reagovat v neznámých podmínkách. Naproti tomu některé civilní instituce nebyly dostatečně připraveny na rozsáhlé nasazení ve zdravotnictví nebo logistice, což ztížilo jejich koordinaci.²⁶

²³ Šenovský, M., Oravec, M., Šenovský, P. *Teorie krizového managementu*. Ostrava: SPBI, 2012. ISBN 978-80-7385-108-8.

²⁴ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-97-6.

²⁵ HARAZIN, L., LUŽA, O. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze. 2016. ISBN 978-80-7251-450-2

²⁶ ANTUŠÁK, E. a J. VILÁŠEK, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3443-2.

Dalším klíčovým faktorem byla koordinace mezi složkami krizového řízení. Efektivita zásahů závisela na tom, zda jednotlivé subjekty – například Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice, Hasičský záchranný sbor nebo AČR – dokázaly sdílet informace a postupovat podle jednotné strategie. Pandemie ukázala, že v této oblasti existují rezervy, zejména při přechodu mezi jednotlivými fázemi krize nebo při vyhodnocování dat v reálném čase.²⁷

Právě schopnost rychlé adaptace a rozhodování v reálném čase je v literatuře považována za klíčový znak strategického řízení v turbulentním prostředí.²⁸

Rovněž se projevila důležitost dostupnosti lidských i materiálních zdrojů. Schopnost AČR vyslat personál do nemocnic, zajistit distribuci zdravotnického materiálu nebo vybudovat záložní kapacity (např. polní nemocnice) významně přispěla ke zvládnutí krizové situace. Tam, kde chyběla civilní kapacita, armáda dokázala vyplnit mezeru a stabilizovat situaci.²⁹

Z hlediska právního rámce krizového řízení je důležité, aby veškeré kroky při zvládání krizových situací probíhaly v souladu s ústavním pořádkem a bezpečnostními pravidly státu. Právní systém České republiky vymezuje kompetence jednotlivých orgánů veřejné moci, stanovuje podmínky pro vyhlášení krizových stavů a definuje odpovědnosti při ochraně základních funkcí státu i práv občanů.^{30,31}

Kromě toho nelze opomenout ani environmentální a společenský kontext krizového řízení, kdy pro efektivní zvládání katastrof je vyžadována nejen technická připravenost, ale i odpovědný přístup ke společenským dopadům a mezioborové spolupráci.³² Tyto zásady zajišťují, že i v mimořádných situacích, jako byla pandemie covid-19, zůstává zachována demokratická kontrola a právní jistota.

²⁷ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-97-6.

²⁸ ROTHARMEL, F. T. *Strategic Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 2021. xxvii, 544 s. ISBN 978-1-260-57123-3.

²⁹ MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Armáda ČR a pandemie covid-19* (online). (cit. 2025-03-14).

Dostupné z: <https://www.army.cz>

³⁰ Ústava České republiky. Zákon č. 1/1993 Sb.

³¹ Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

³² RANKE, U., 2015. *Natural Disaster Risk Management: Geosciences and Social Responsibility*. New York: Springer International Publishing. ISBN 978-3-319-0674-5.

5 Armáda České republiky při krizových situacích

Armáda České republiky (AČR) je významným prvkem bezpečnostního systému státu, a její role se naplno ukazuje v období krizí, kdy je nezbytné koordinovaně reagovat na mimořádné události ohrožující obyvatelstvo, infrastrukturu nebo samotné fungování státu. Přestože hlavní poslání AČR spočívá v obraně státní suverenity a územní celistvosti, její kapacity a schopnosti jsou stále častěji využívány i mimo oblast vojenské obrany – zejména při přírodních katastrofách, technologických haváriích nebo zdravotních krizích, jakou byla například pandemie covid-19.

Nasazení AČR v krizových situacích probíhá v úzké součinnosti s ostatními složkami integrovaného záchranného systému (IZS), mezi které patří Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor a zdravotnická záchranná služba. Armáda v těchto případech zajišťuje logistické zázemí, asistuje při evakuaci osob, poskytuje techniku a odborný personál a podle potřeby se podílí i na zajištění veřejného pořádku nebo zabezpečení kritické infrastruktury.³³

Základním předpokladem pro zvládání krizových stavů je kvalitní krizové plánování. To spočívá v identifikaci možných hrozeb, vypracování typových scénářů a v definování postupů pro rychlou a efektivní reakci. Armáda se na tomto procesu podílí jak na strategické, tak na operativní úrovni. Krizové plánování se neomezuje pouze na obranný sektor – důraz je kladen na mezikomunikační spolupráci, propojení civilní a vojenské sféry a předvídání dopadů jednotlivých typů krizí na chod společnosti.³⁴

5.1 Hlavní úkoly Armády České republiky

Základním úkolem Armády České republiky je obrana státu před vnějším napadením. Tento úkol plní nejen ve válečných konfliktech, ale i v době míru prostřednictvím připravenosti sil, výcviku a spolupráce se spojenci. AČR je zároveň povinna naplňovat mezinárodní závazky, které pro Českou republiku vyplývají z členství v Severoatlantické alianci (NATO) a dalších mezinárodních organizacích.

Vedle zajištění obrany státu plní AČR i další úkoly. Patří mezi ně účast na zahraničních misích zaměřených na udržení míru, ochranu civilního obyvatelstva a huma-

³³ VILÁŠEK, J., M. FIALA a D. VONDRÁŠEK, 2014. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2477-8.

³⁴ DUBEC, R., 2013. *Doktrína Armády České republiky*. 3. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha pro Centrum doktrín VeV - VA Vyškov. ISBN 978-80-7278 619-0.

nitární pomoc. Tyto mise probíhají často v oblastech postižených konfliktem nebo politickou nestabilitou, kde přítomnost ozbrojených sil přispívá k obnově pořádku a důvěry obyvatelstva ve státní instituce. AČR se rovněž podílí na aktivitách v oblasti prevence krizí, včetně výcviku místních bezpečnostních sil a rekonstrukce infrastruktury.

Kromě misí v zahraničí je AČR připravena zasahovat i na území České republiky. V případě krizových situací, jako jsou přírodní katastrofy, pandemie nebo technologické havárie, může armáda poskytnout rozsáhlou podporu civilním složkám. V těchto případech je klíčová především její schopnost rychlé mobilizace, technická vybavenost a vysoká odborná připravenost personálu.

Pro zvládání širokého spektra činností využívá armáda tzv. úkolová uskupení, která jsou sestavována modulárně podle charakteru konkrétního úkolu. Tato uskupení se mohou skládat z logistických, ženijních, zdravotnických, průzkumných nebo bojových prvků a jejich složení se přizpůsobuje typu operace. Modularita umožňuje armádě efektivní nasazení jak v zahraničních misích, tak při krizovém řízení doma.³⁵

5.2 Právní východiska Armády České republiky

Právní rámec činnosti Armády České republiky je postaven na několika klíčových legislativních dokumentech, které vymezují její postavení, kompetence i podmínky nasazení v době míru i krizových situací. Tyto právní normy zajišťují, že veškeré působení ozbrojených sil probíhá pod kontrolou civilní moci a v souladu s ústavním pořádkem demokratického státu.

Základním dokumentem je Ústava České republiky, která v článku 43 stanovuje rámec pro vysílání ozbrojených sil mimo území republiky a také pravidla pro přítomnost cizích vojenských jednotek na území státu. Tento článek zároveň rozděluje pravomoci mezi prezidenta, Parlament a vládu, čímž zajišťuje kontrolu nad rozhodováním o použití ozbrojených sil.³⁶

Na ústavní ustanovení navazuje zákon o ozbrojených silách České republiky, který definuje samotné složení ozbrojených sil, jejich základní úkoly, organizační strukturu i podmínky spolupráce s ostatními složkami státu. Tento zákon rovněž stanovuje odpovědnost Ministerstva obrany za řízení a provoz armády.³⁷

Dalším důležitým právním předpisem je zákon o zajištění obrany České republiky, který upravuje konkrétní opatření v případě ohrožení státu – včetně mobilizace, vá-

³⁵ Blažková, K. (2015). *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*. Praha: MV – GR HZS ČR.

³⁶ Ústava České republiky, článek 43.

³⁷ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

lečného stavu, nouzových opatření a úloh jednotlivých orgánů veřejné moci. Tento zákon je zásadní především v krizových obdobích a podmiňuje řadu strategických rozhodnutí vlády a prezidenta.³⁸

Samostatnou oblast tvoří zákon o vojenských hodnostech, který určuje vnitřní strukturu ozbrojených sil z hlediska hierarchie, stanovuje pravidla služebního postupu a definuje práva i povinnosti příslušníků armády v činné službě. Tento zákon zajišťuje transparentnost a funkčnost vojenské organizace v rámci jejího každodenního fungování.³⁹

5.3 Mezinárodní závazky a spolupráce

Činnost Armády České republiky je úzce spjata s mezinárodními závazky, které vyplývají zejména z členství České republiky v Severoatlantické alianci (NATO), Organizaci spojených národů (OSN) a Evropské unii. Vstupem do těchto struktur se Česká republika zavázala k plnění konkrétních úkolů v oblasti kolektivní bezpečnosti, krizového řízení a mezinárodní stability.

Nejdůležitější roli hraje princip kolektivní obrany, zakotvený v článku 5 Severoatlantické smlouvy, podle něhož je útok na jednoho člena považován za útok na všechny. AČR v rámci tohoto závazku pravidelně participuje na aliančních cvičeních, je součástí sil rychlé reakce NATO a podílí se na operacích zaměřených na stabilizaci oblastí zasažených konfliktem.⁴⁰

Armáda se účastní také mírových a humanitárních misí pod vedením OSN, kde její úkoly zahrnují ochranu civilního obyvatelstva, dohled nad dodržováním příměří, humanitární asistenci nebo pomoc při obnově státní správy v krizových regionech. Vedle operací vedených mezinárodními organizacemi se AČR zapojuje i do bilaterálních spoluprací, zejména se zeměmi Visegrádské skupiny (V4), Německem, Francií nebo Spojenými státy americkými.

Důležitou součástí mezinárodní spolupráce jsou rovněž výměnné programy, společný výcvik a sdílení zkušeností, které přispívají ke zvyšování interoperability mezi armádami členských států. AČR pravidelně vysílá své příslušníky do zahraničních vojenských škol, ale zároveň hostí alianční partnery na vlastním území. Tím se zvyšuje ne-

³⁸ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajištění obrany České republiky.

³⁹ Zákon č. 585/2004 Sb., o vojenských hodnostech.

⁴⁰ NATO. *Severoatlantická smlouva (1949)*. <https://www.nato.int>

jen profesionální úroveň armády, ale i její schopnost reagovat v mezinárodním kontextu.⁴¹

5.4 Role Armády České republiky při krizových situacích

Armáda České republiky se dlouhodobě osvědčuje jako stabilní opora státu v situacích, kdy běžné civilní složky nedostačují. Její nasazení při krizových situacích je možné zejména díky širokému spektru schopností, vysoké míře organizovanosti a schopnosti pružně reagovat na aktuální potřeby.

Jedním z hlavních úkolů AČR v rámci krizového řízení je podpora civilních složek. To zahrnuje logistickou pomoc, dopravu osob i materiálu, zabezpečení komunikačních spojení, ochranu kritické infrastruktury, ale i zajištění základních životních potřeb obyvatelstva v postižených oblastech. Typickými oblastmi nasazení jsou například rozsáhlé povodně, extrémní klimatické jevy, rozsáhlé požáry, ekologické havárie či zdravotní krize.

Důležitou roli hraje také odborná technická pomoc. Armáda je schopna poskytnout specializované týmy, jako jsou ženisté, chemické jednotky nebo zdravotnický personál, a to jak v rámci domácího území, tak i při zahraničních misích. Příkladem může být pomoc při dekontaminaci vody, výstavbě provizorních přístřešků nebo nasazení mobilních zdravotnických zařízení.

Z pohledu organizace a velení je výhodou armády schopnost okamžité mobilizace sil a nasazení v koordinaci s ostatními složkami bezpečnostního systému. To se ukázalo jako klíčové například během pandemie covid-19, kdy bylo nutné rychle rozvinout logistická centra, zřídit záložní nemocnice a podpořit přetížený zdravotnický systém.⁴²

Zároveň je třeba zmínit i preventivní roli armády. Pravidelná cvičení, účast v bezpečnostním plánování a příprava scénářů mimořádných událostí umožňují, aby AČR nebyla pouze silou zasahující „až když je zle“, ale aby aktivně přispívala k celkové připravenosti státu na krizové situace.

⁴¹ NATO. *Severoatlantická smlouva* (1949). <https://www.nato.int>

⁴² BLAŽKOVÁ, K., 2015. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0.

5.5 Vybrané příklady nasazení Armády České republiky

Praktické zkušenosti s řešením krizových situací jasně ukazují, že Armáda České republiky je schopna efektivně pomoci nejen při obranných operacích, ale také v rámci vnitrostátních mimořádných událostí. Její nasazení se pravidelně opírá o připravenost profesionálního personálu, technické zázemí a schopnost spolupráce s ostatními složkami bezpečnostního systému.

Významným příkladem bylo zapojení armády při rozsáhlých povodních, které zasáhly Českou republiku v letech 1997, 2002, 2010 a 2013. V těchto případech vojáci pomáhali s evakuací obyvatel, stavbou protipovodňových bariér, zásobováním postižených oblastí a s odklizením následků. Díky těmto zkušenostem se armáda stala jedním z klíčových článků krizového řízení během přírodních katastrof.

Kromě povodní se armáda účastnila i řešení jiných mimořádných událostí, například lesních požárů v obtížně přístupných oblastech, ekologických havárií či situací spojených s kontaminací vody. V těchto případech sehrály důležitou roli specializované jednotky – zejména ženíjní, chemické nebo letecké.

Na mezinárodní scéně patří k nejznámějším misím účast AČR v operaci ISAF v Afghánistánu. Čeští vojáci zde působili v několika rolích – od ochrany spojeneckých sil a civilního obyvatelstva, přes výcvik místních bezpečnostních jednotek, až po podporu při rekonstrukci infrastruktury a zajišťování základní zdravotní péče.⁴³

Významné bylo i působení v Bosně a Hercegovině (mise IFOR, SFOR, EUFOR), Kosovu nebo Mali. Tyto mise ukázaly, že AČR je schopna dlouhodobého nasazení v náročných podmínkách a dokáže efektivně spolupracovat s mezinárodními partnery.

Za pozornost stojí i pomoc během pandemie covid-19, která bude podrobněji rozebrána v následující podkapitole. Armáda zde poskytla nejen logistické a technické kapacity, ale také zdravotnický personál, záložní síly a pomoc v oblasti veřejného pořádku.

5.6 Armáda České republiky a pandemie covid-19

Pandemie covid-19 znamenala pro Českou republiku mimořádnou zátěž, jakou bezpečnostní systém nezažil od poválečných let. Krize zasáhla všechny oblasti života zdravotnictví, ekonomiku, sociální sféru i chod veřejné správy. Armáda České republi-

⁴³ Ministerstvo obrany ČR. *Nasazení AČR v zahraničních misích*. <https://www.army.cz>

ky se v této situaci ukázala jako stabilní a pružně nasaditelná síla, která dokázala efektivně podpořit civilní sektor a stát při řešení bezprecedentní situace.

Již od března 2020 se AČR zapojila do krizového řízení. V první fázi pomáhala s distribucí ochranných pomůcek, zásobováním nemocnic a přepravou zdravotnického materiálu. Armádní logistické jednotky zajišťovaly přepravu roušek, respirátorů, dezinfekcí i zdravotnických přístrojů, a to v koordinaci s Ministerstvem zdravotnictví a Správou státních hmotných rezerv.⁴⁴

V době vrcholícího tlaku na nemocnice armáda vybudovala záložní kapacity, jako byla například polní nemocnice v pražských Letňanech, určená pro pacienty s těžkým průběhem covid-19. AČR se rovněž podílela na provozu odběrových a testovacích míst, vysílala mobilní testovací týmy do zařízení sociálních služeb, škol či podniků.

Významná byla i personální výpomoc. Armádní zdravotníci pomáhali v přetížených nemocnicích a domovech pro seniory, kde civilní personál nestačil. Do služby se zapojily i záložní síly, které byly připraveny reagovat na výzvy jednotlivých krajských hygienických stanic nebo hejtmanů. Tím armáda efektivně posílila kolabující části systému bez nutnosti složitého administrativního postupu.

Součástí pomoci byla i podpora Policie ČR a dalších bezpečnostních složek při kontrolách dodržování vládních opatření, nařízení o karanténě, zákazu vycházení nebo uzavření vybraných oblastí. Armáda tak neplnila pouze logistickou a zdravotnickou roli, ale přispívala i k zajištění veřejného pořádku a stability státu.

Nelze opomenout ani mezinárodní dimenzi. AČR se v rámci alianční solidarity podílela na poskytování humanitární pomoci do nejvíce zasažených zemí, například zajištěním přepravy ochranného materiálu nebo poskytnutím kapacit pro alianční koordinaci v rámci NATO.⁴⁵

Pandemie covid-19 potvrdila, že Armáda České republiky není jen nástrojem vojenské obrany, ale komplexní institucí schopnou pomáhat státu a občanům v krizových obdobích. Její profesionální přístup, připravenost a schopnost rychlé reakce se ukázaly jako nezastupitelné.

⁴⁴ BLAŽKOVÁ, K., 2015. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0.

⁴⁵ Ministerstvo obrany ČR. *Armáda ČR a pandemie covid-19*. Dostupné z: <https://www.army.cz>

6 Výzkum bakalářské práce

Cílem šetření mé bakalářské práce s tématem „Využití armádních složek při pandemii covid-19 v zemích V4“ bylo zjistit jaký mají vojáci AČR názor na jejich nasazení v době pandemie covid-19, jak je nasazení ovlivnilo, v čem se skrývaly slabiny a jaká je celková připravenost armády na podobné krizové situace. Výzkumné šetření bylo aplikováno formou dotazníku a proběhlo v období září až říjen 2019. Dotazník je složen pouze z uzavřených otázek, přičemž cílová skupina dotazovaných byli respondenti napříč všemi věkovými skupinami. Respondenti byli taktéž vybíráni pouze z řad AČR, kteří se aktivně zúčastnili na pomoci při pandemii covid-19. Dotazníky byly mezi respondenty rozdány fyzicky, v papírové podobě, a celkem v šetření odpovědělo 134 vojáků/vojákyň.

6.1 Vyhodnocení dotazníku

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu a vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které bylo realizováno s cílem zjistit názory příslušníků AČR na jejich nasazení při pandemii covid-19.

1) Kolik vám je let?

Tabulka č. 1: Věk dotazovaných

Věk	Počet	%
Do 30 let	18	27%
31 - 40 let	24	36%
41 - 50 let	16	24%
51 a více let	9	13%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

Největší množinou respondentů jsou ti, který je 31 – 40 let, na druhém místě v počtosti jsou pak osoby do 30 let, dále následují ti s věkem v rozmezí 41 – 50 let.

2) Jak dlouho jste byli do pomoci při pandemii covid-19 zapojeni?

Tabulka č. 2: Délka zapojení do pomoci při pandemii covid-19

Délka zapojení v pandemii	Počet	%
Do 1 měsíce	6	9%
2 - 3 měsíce	16	24%
4 - 6 měsíců	32	48%
7 - 12 měsíců	11	16%
Více než rok	2	3%
Celkem	67	100%

Zdroj: data z dotazníků

Nejvíce respondentů bylo zapojeno do pomoci při pandemii 4 – 6 měsíců, těch byla téměř polovina. Jedna třetina z nich pak sloužila 2 – 3 měsíce. Do 1 měsíce pomáhalo 9 % osob a pouze 3 % respondentů více než 1 rok.

3) Jak hodnotíte vojenskou koordinaci pomoci?

Tabulka č. 3: Hodnocení vojenské koordinace pomoci

Koordinace vojenské pomoci	Počet	%
Velmi dobrá	25	37%
Spíše dobrá	31	46%
Nevím nebo nechci hodnotit	8	12%
Spíše špatná	3	4%
Špatná	0	0%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

Naprostá většina respondentů odpovědělo kladně. Bez výhrad 37 % a s nějakou výhradou 46 % respondentů.

4) Jak hodnotíte koordinaci pomoci na úrovni státu?

Tabulka č. 4: Hodnocení koordinace na s úrovni státu

Koordinace na úrovni státu	Počet	%
Velmi dobrá	18	27%
Spíše dobrá	23	34%
Nevím nebo nechci hodnotit	13	19%
Spíše špatná	11	16%
Špatná	2	3%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

I koordinace na úrovni státu byla hodnocena kladně, nicméně kladných odpovědí v porovnání s předchozí otázkou bylo o něco méně a přibýly i ty záporné. Nicméně i tak kladné výrazně převládly, a to jak v rámci absolutní spokojenosti – 27 % respondentů, tak při kladném hodnocení s výhradou – 34 % osob.

5) Měl/a jste už možnost zažít nasazení při takové či podobné formě pomoci?

Tabulka č. 5: Nasazení při podobné formě pomoci

Nasazení při podobné formě pomoci	Počet	Ne
Ano	29	43%
Ne	38	57%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

Většina respondentů byla v rámci tohoto typu pomoci nasazena poprvé, jedná se o 57 % osob. 43 % respondentů již něco podobného zažili.

- 6) Domníváte se, že armáda má být povolávána na pomoc při událostech tohoto typu (myšleno epidemie, pandemie)?

Tabulka č. 6: Povolávání armády při mimořádných situacích

Povolávání armády při mimořádných situacích	Počet	%
Určitě ano	42	63%
Spíše ano	21	31%
Nevím nebo nechci hodnotit	4	6%
Spíše ne	0	0%
Určitě ne	0	0%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

Naprostá většina respondentů si myslí, že armáda by měla být určitě povolávána – 63 % osob, spíše si to myslí pak 31 % osob a neutrální odpovědi se vyjádřilo 6 % respondentů. Záporné odpovědi žádné nebyly.

- 7) Zanechala Vaše pomoc při této události nějaké stopy (pozitivní, negativní) na vaší psychice nebo uvažování o životě?

Tabulka č. 7: Zanechání stop z události

Zanechání stop z událostí	Počet	%
Určitě ano	31	46%
Spíše ano	27	40%
Nevím nebo nechci hodnotit	6	9%
Spíše ne	3	4%
Určitě ne	0	0%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

Na většině respondentů toto nasazení nějaké stopy dle odpovědí zanechalo. Určitě si to myslí 46 % respondentů a spíše si to myslí 40 % respondentů. Neutrálně se vyjádřilo 9 % osob a spíše záporně pak 4 %.

8) Došlo někdy při tomto nasazení k vašemu úplnému psychickému vyčerpání?

Tabulka č. 8: Naprosté psychické vyčerpání

Naprosté psychické vyčerpání	Počet	%
Určitě ano	12	18%
Spíše ano	21	31%
Nevím nebo nechci hodnotit	6	9%
Spíše ne	17	25%
Určitě ne	11	16%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

Pokud bereme naprosté psychické vyčerpání, tak zde byly záporné odpovědi o něco málo početnější, než ty kladné, což ukazuje dobrou psychickou odolnost respondentů, resp. to, že vyčerpání možná byli, ale nikoliv úplně.

9) Domníváte se, že Armáda ČR je na takovéto situace dobře připravena?

Tabulka č. 9: Dobré připravení armády na podobné situace

Dobré připravení armády na tyto situace	Počet	%
Určitě ano	15	22%
Spíše ano	23	34%
Nevím nebo nechci hodnotit	14	21%
Spíše ne	13	19%
Určitě ne	2	3%
Celkem	67	100%

Zdroj: vlastní šetření

U otázky č. 9 sice kladné odpovědi byly početnější, nicméně zde bylo zatím nejvíce neutrálních odpovědí. Kladně (zcela či částečně) se celkem vyjádřilo 56 % a záporně 22 % osob.

10) Objevily se nějaké systémové nedostatky při vašem nasazení? Můžete vybrat i více odpovědí.

Tabulka č. 10: Přítomnost systémových chyb

Přítomnost systémových chyb	Počet	%
Lidské	16	17%
Materiál	41	45%
Řídící	22	24%
Zdravotnické	10	11%
Jiné	3	3%
Celkem	92	100%

Zdroj: vlastní šetření

U této otázky bylo možné dát jednu nebo více odpovědí, proto je celkový součet vyšší než celkový počet respondentů. Nejvíce chyb respondenti vidí v zásobování materiálem, dále byl pak problém s řízením akcí nebo v lidských zdrojích.

6.2 Shrnutí

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že většina vojáků hodnotí své nasazení během pandemie covid-19 pozitivně. Převládá názor, že armáda by měla být při podobných krizových situacích povolávána, což podpořilo 94 % respondentů. Organizace pomoci ze strany AČR byla vnímána vesměs kladně, přičemž 83 % dotázaných ji označilo za velmi dobrou nebo spíše dobrou. Mírně kritičtější však byli vojáci vůči celkové koordinaci na úrovni státu, kde bylo zaznamenáno i několik negativních hodnocení.

Z hlediska psychického dopadu nasazení lze říci, že pro většinu vojáků byla tato zkušenost výrazná – 86 % respondentů uvedlo, že na ně měla nějaký dopad, a to jak pozitivní, tak negativní. Přibližně polovina vojáků se setkala s výrazným psychickým vyčerpáním, i když naprosté vyčerpání přiznalo jen 18 % z nich.

Šetření rovněž poukázalo na systémové nedostatky, mezi nimiž dominovaly materiální problémy (41 odpovědí) a nedostatky v řízení operací (22 odpovědí). Přestože celkový dojem z nasazení vojáků byl spíše pozitivní, identifikované problémy naznačují prostor pro zlepšení, zejména v oblasti logistiky a řízení krizových operací.

Cílem šetření bylo zhodnotit názory vojáků na jejich nasazení během pandemie covid-19. Ze získaných dat vyplývá jasný obraz o klíčových aspektech nasazení armády v krizové situaci. Dotazníkové šetření proběhlo v souladu s plánovanou metodologií a přineslo cenné poznatky, které umožňují srovnání s teoretickými předpoklady.

Z teorie vyplývá, že klíčovými faktory úspěšného zvládnutí krizí jsou připravenost, koordinace a logistické zabezpečení. Výsledky šetření však ukázaly, že právě logistika a řízení operací patřily mezi problematické oblasti. To potvrzuje, že i přes vysokou profesionalitu vojáků může nedostatečné materiální zabezpečení a neefektivní koordinace státu výrazně ovlivnit výkonnost krizového managementu.

Jako výrazné pozitivum vyplývající z výsledků šetření, se řadí vysoká míra podpory z řad vojáků pro zapojení armády do krizových situací a pozitivní hodnocení vojenské koordinace, i přestože pro většinu respondentů znamenala pomoc při pandemii covid-19 naprosté psychické vyčerpání. K dalším výrazným negativům vyplývajících z šetření se také řadí kritika materiálního a logistického zabezpečení, což se projevilo především v omezeném přístupu k potřebám.

Tento kontrast ukazuje, že ačkoliv jsou vojáci ochotni pomáhat, je nutné jim zajistit lepší podmínky, aby nedocházelo k zbytečnému vystavování nadměrnému stresu.

Z pohledu autora BP nebyla armáda ČR připravena plnit náročné úkoly v souvislosti s krizovou situací pro zvládnutí covid-19. Armáda jako celek neměla zkušenosti s krizí obdobného charakteru, tudíž vojáci nemohli být adekvátně připraveni. Jedním z největších problémů bylo nedostatečné vybavení ochrannými pomůckami a jejich správné používání.

Vojáci suplovali práci zdravotnického personálu, v nemocnicích a sociálních službách, na kterou nebyli dostatečně připraveni, jak po odborné, tak po psychické stránce. Taktéž byl kladen velký psychický tlak na pracovníky zřízených call center, kteří pracovali ve směnném provozu s nedostatkem odpočinku a psychologické asistence.

Také bylo velmi kontroverzní nařízení vedení armády o povinném očkování všech příslušníků armády ČR, ačkoliv na jedné straně je toto jednání pochopitelné, na straně je potlačována svoboda volby jedince.

Dále se autor domnívá, že k lepšímu zvládnutí obdobných situací chybí v české legislativě patřičné zákony, které by umožňovaly flexibilnější nasazení sil AČR při krizových situacích a stanovovaly přesné pravomoci při jejich zvládnutí.

7 Krizové řízení zemí V4

Pandemie covid-19, která zasáhla Evropu na přelomu zimy a jara 2020, představovala pro státy Visegrádské čtyřky (V4) zásadní zkoušku připravenosti na mimořádnou událost s celospolečenskými dopady. Přestože čelily stejné hrozbě, přístup jednotlivých vlád k řešení krizové situace se značně lišil – a to jak z hlediska načasování přijatých opatření, tak i z pohledu institucionální struktury krizového řízení a legislativního rámce. Rozdíly vycházely mimo jiné z politického kontextu, míry centralizace státní správy, ale také historických zkušeností s řízením mimořádných událostí. Pandemie se dotkla všech oblastí společenského života – zdravotnictví, ekonomiky, školství, veřejného pořádku i přeshraniční mobility. V každé ze zemí V4 se proto projevila různá míra připravenosti institucí, komunikační efektivita vlád i schopnosti přijímat a vysvětlovat krizová opatření.

Tato kapitola se zaměřuje na srovnání krizového řízení v Polsku, Maďarsku, na Slovensku a v České republice. Hlavní důraz je kladen na praktickou realizaci opatření během prvních měsíců pandemie, organizační uspořádání, využívané nástroje a míru centralizace rozhodovacích procesů.

7.1 Polsko

Polsko přistupovalo k řízení pandemie covid-19 centralizovaným způsobem, s důrazem na vládní koordinaci a přímou odpovědnost jednotlivých ministerstev. Základem celého systému krizového řízení byl národní plán, který definoval konkrétní hrozby a způsoby jejich řešení pomocí tzv. modulárního přístupu. Ten umožňoval aktivaci předem definovaných sad opatření v závislosti na typu hrozby, například při epidemiologickém nebezpečí nebo narušení veřejného pořádku. Během pandemie byla odpovědnost za opatření rozdělena mezi resorty a regionální úřady, přičemž koordinaci zajišťoval předseda vlády ve spolupráci s ministrem vnitra. Velký důraz byl kladen na informovanost veřejnosti a implementaci opatření v souladu s plánem, který byl pravidelně aktualizován na základě vývoje situace.

Významnou roli sehrálo rovněž zapojení místní samosprávy a vojvodství, které měly v rámci decentralizovaného systému povinnost aplikovat centrální opatření na regionální úrovni. Přestože centrální orgány zajišťovaly základní směr a metodiku, realizace v terénu závisela na efektivitě regionálních struktur. Během pandemie byla zaznamenána potřeba lepšího sladění mezi centrálními pokyny a regionálními možnostmi implementace, což vedlo k dalším úpravám krizových plánů. Polsko

zároveň čelilo výzvám v oblasti logistiky ochranných prostředků, které byly zpočátku nedostatečné, což vedlo k urychleným tendrům a centralizovaným nákupům ochranného vybavení.⁴⁶

7.2 Maďarsko

Maďarsko zareagovalo na pandemii covid-19 vyhlášením nouzového stavu, který umožnil vládě přijímat rozhodnutí bez schválení parlamentem. Tento přístup umožnil rychlé přijetí opatření, ale zároveň vyvolal obavy o koncentraci moci v rukou výkonné složky státu. V prvních měsících pandemie byla opatření zaměřena na omezování pohybu osob, uzavírání škol a institucí a ochranu veřejného zdraví. Vláda také spustila komunikační kampaně a připravila systém podpory pro ohrožené ekonomické sektory. Postupně byl nouzový stav nahrazen stavem epidemiologické pohotovosti, který umožnil flexibilnější reakce. Součástí krizového řízení byla i spolupráce s místní samosprávou, která však byla podle některých hodnocení omezena ve prospěch centrálního řízení.

Zejména v počátečních fázích pandemie se projevila snaha o silnou kontrolu nad informacemi, přičemž komunikace opatření probíhala převážně jednostranně ze strany vlády. Tento přístup čelil kritice kvůli omezenému zapojení nezávislých odborníků a nedostatečné participaci opozice. Vláda kladla důraz na potřebu rychlosti a jednoty, což vedlo ke zjednodušení rozhodovacích procesů. V průběhu času však byla přijata i některá opatření na podporu spolupráce se zdravotnickými zařízeními a samosprávou, například při distribuci vakcín a organizaci hromadného testování.⁴⁷

7.3 Slovensko

Na Slovensku sehrávaly během pandemie covid-19 klíčovou roli krizové štáby na úrovni státu i jednotlivých regionů. Vláda se v úvodních týdnech pandemie opírala o rozhodování ústředního krizového štábu, který zahrnoval zástupce ministerstev, hygienické služby, armády i dalších odborníků. Důraz byl kladen na koordinaci s krajskými a okresními úřady. Pandemie ukázala významnou závislost na odborné expertíze, přičemž komunikace vládních opatření směrem k veřejnosti byla považována za klíčový faktor úspěšnosti přijatých kroků. Součástí krizového řízení byla také opatření pro podporu podniků a zaměstnanců. Mnoho firem vytvořilo vlastní krizové týmy, které sloužily jako spojovací článek mezi státními orgány a zaměstnanci.

⁴⁶ Ustawa o zarządaniu kryzysowym (Polsko), Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590.

⁴⁷ Alaptörvény Magyarországon (základní zákon Maďarska), čl. 53; Zákon č. 12/2020.

Významnou výzvou bylo zajistit koordinaci mezi rychle se měnícími opatřeními a právním rámcem, který nebyl vždy přizpůsoben pandemickému charakteru hrozby. Na úrovni komunikace došlo v několika případech ke zmatkům ohledně výkladu vládních rozhodnutí, což vedlo ke ztrátě důvěry části veřejnosti. Přestože vláda usilovala o transparentnost, časté změny na čele krizového štábu a rezortních postech oslabily kontinuitu krizového řízení. Na druhé straně je třeba ocenit poměrně rychlou digitalizaci některých procesů, např. elektronických žádostí o finanční podporu nebo sledování karantény prostřednictvím mobilní aplikace.⁴⁸

7.4 Česká republika

Česká republika vyhlásila v reakci na pandemii covid-19 nouzový stav a aktivovala ústřední krizový štáb jako hlavní koordinační orgán státu. Ten zajišťoval mezíresortní koordinaci, operativní řízení a komunikaci s jednotlivými kraji. Krizový štáb spolupracoval s integrovaným záchranným systémem, který zahrnoval policii, hasiče a armádu. V rámci přijatých opatření došlo k uzavření škol, omezení pohybu osob, omezení přeshraniční dopravy a nařízení karanténních pravidel. Vláda se snažila přizpůsobovat rozhodnutí na základě vývoje situace, přičemž důležitou roli hrála i implementace digitálních nástrojů – zejména tzv. chytré karantény. Kromě zdravotních opatření byly zaváděny i ekonomické podpory a kompenzace pro podnikatele. Významnou roli sehrály rovněž krajské a obecní krizové štáby, které přizpůsobovaly vládní rozhodnutí lokálním podmínkám.

Jedním z problémů, které se během pandemie projeví, byla nejednotnost komunikace mezi jednotlivými členy vlády a krizového štábu. Různá vyjádření k těmto opatřením často vedla k nejasnostem a snížení důvěry veřejnosti v přijatá rozhodnutí. Významnou součástí řízení krize byla spolupráce s Akademií věd ČR, Univerzitou Karlovou a dalšími vědeckými institucemi, které poskytovaly modely vývoje epidemie. Tyto analýzy byly využívány pro rozhodování o zpřísnění či rozvolňování opatření. Dále byla zřízena centrální informační linka a portál, které sloužily k informování občanů a zpětné vazbě ohledně fungování vládních nástrojů.⁴⁹⁵⁰

⁴⁸ Zákon č. 387/2002 Z.z. o řízení státu v krizových situacích (Slovensko).

⁴⁹ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení; ústavní zákon č. 110/1998 Sb. (Česká republika).

⁵⁰ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

8 Zapojení armád zemí V4

V této části práce bude následně vymezeno ústřední téma této práce, a to zapojení armád takzvané Visegrádské čtyřky, zkráceně V4, během pandemie onemocnění covid-19. Do zemí V4 se řadí Česká republika, Polsko, Slovensko a Maďarsko, přičemž se jedná o regionální skupinu čtyř uvedených států, které jsou spolu propojeny jak historicky, tak především regionálně, kdy se jedná o země střední Evropy. Tato skupina vznikla v roce 1991, přičemž se jednalo o uskupení, jehož primárním cílem byla spolupráce v rámci cesty těchto států do celoevropské integrace. V současnosti se jedná především o spolupráci těchto zemí v prakticky veškerých společenských oblastech, přičemž se tato skupina dále rozvíjí především co se týká spolupráce s dalšími státy v regionu střední, popřípadě také východní a západní Evropy.⁵¹

V rámci této kapitoly bude tedy stručně představeno, jakým způsobem se jednotlivé armády členských zemí V4 zapojili do řešení pandemie covidu-19, přičemž podrobněji bude následně vymezeno zapojení české armády.

8.1 Polská republika

V Polsku je armáda, stejně jako v České republice, velmi důležitou součástí celkového fungování státu a také součástí krizového řízení v rámci řešení vzniklých krizových situací, přičemž armáda samozřejmě nevykonává, stejně jako u nás pouze vojenské akce, nýbrž se soustředí také na řešení mimovojenských situací a krizí. Armáda může být v Polsku využívána pouze v situaci, kdy je k tomuto povolána ze strany Ministerstva obrany Polské republiky, přičemž toto povolání do služby je vykonáno na základě žádosti o pomoc ze strany jednotlivých polských vojvodství, což je polská obdoba českých krajů.⁵²

V Polsku je upravena problematika nasazování armády v případě jakýchkoli nevojenských krizí především prostřednictvím národní strategie týkající se bezpečnosti země a také na základě zákona o obecně povinnosti obrany Polska. Podle právního řádu a stanovených dokumentů tedy může být polská armáda povolána do služby, týkající se řešení jakékoli krize nevojenského charakteru vždy, když jsou již jiné možnosti řešení krize vyčerpány a současně a současně nedošlo k efektivnímu řešení dané krize. Podle

⁵¹ MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Visegrádská čtyřka*. (online) 2019. (cit. 2025-03-07). Dostupné z: www.mv.gov.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-visegradska-ctyrka.aspx

⁵² MAZURKIEWICZ, A. *Case Study Poland: The Involvement of the Polish Armed Forces during the Covid-19 Pandemic*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung. (online) 2022. (cit. 2025-03-07). Dostupné z: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/298069>

právního řádu jsou armádní složky v Polsku kompetentní v rámci řešení jakékoli nevojenské krize provádět jakákoli opatření, která směřují především k odstranění jakýchkoli nebezpečných přírodních jevů a jejich důsledků, monitorovat případná rizika, provádět záchranné a likvidační aktivity, chránit zdraví a majetek obyvatel, pomáhat s evakuací obyvatel a provádět činnosti spojené s protiepidemiologickými a protipandemickými opatřeními.⁵³

Armádní složky se mohou v rámci řešení krizí podílet také na převozu materiálů či ohrožených osob, přičemž veškeré uvedené činnosti mohou být prováděny různými složkami armády Polské republiky. Právě prostřednictvím převozu občanů Polska z ohrožených oblastí se armádní složky podíleli na řešení pandemické krize ještě před samotným nálezem covidu-19 v Polsku. Armáda totiž ve spolupráci s dalšími záchrannými složkami prováděla převoz polských občanů z Francie a především z Číny, kde se covid-19 objevil vůbec poprvé a kde krize započala výrazně dříve, než tomu bylo v Evropě.⁵⁴

Prakticky okamžitě se vznikem pandemie v Polsku byla armáda zapojena do krizového řízení, kdy jí byly svěřovány veškeré myslitelné povinnosti. Jednotlivé úkoly se tedy rekrutovaly z mnoha krizových oblastí, kdy armáda měla za úkol doplňovat personální stav ve zdravotnictví či v rámci v jiných pečovatelských a dobrovolnických službách, měla za úkol různé logistické a plánovací operace a samozřejmě měla za úkol také podporovat různé humanitární aktivity a zajištění veřejného pořádku. Nejšířeji byla polská armáda využívána především v rámci první vlny pandemie v roce 2020, kdy celkově byl stav v Evropě značně chaotický a přesně se prozatím nevědělo jakým způsobem je možné se s pandemií vyrovnat nejefektivněji. V dalších pandemických letech tedy i armádní složky v Polsku byly využívány efektivněji a pouze v určitých oblastech. V rámci první vlny pandemických opatření se armáda podílela především na hraničních kontrolách, kdy byly kontrolovány příjíždějící osoby a také jim byla měřena teplota a byly od těchto osob ze strany armády získávány informace o jejich cestování.

Tato operace byla pojmenována Štít a zúčastnilo se jí více než dva tisíce vojáků. Tato operace byla ukončena společně s rozpuštěním přísných protipandemických restrikcí v Polsku. Další významnou operací, na níž se podílela armáda byla operace

⁵³ BORUCKA, A., LAGOWSKA, E. *The Role of Polish Armed Forces in the Fight against Epidemiological Threats (SARS-Cov-2)*. (online) 2020. (cit. 2025-03-13). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1851>

⁵⁴ MAZURKIEWICZ, A. *Case Study Poland: The Involvement of the Polish Armed Forces during the Covid-19 Pandemic*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung. (online) 2022. (cit. 2025-03-13). Dostupné z: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/298069>

s názvem Odolné jaro, přičemž v rámci této operace se armáda nažila o logistickou podporu a podporu policejních a záchranných složek.⁵⁵

Nejvýznamnějším účelem veškerých uvedených aktivit, jichž se významně účastnila také armáda, bylo co nejefektivněji vyřešit pandemickou krizi a výrazně zkvalitnit odolnost polského obyvatelstva v rámci pandemie. Armáda v rámci protipandemických opatření také pomáhala v nemocnicích s běžnou agendou, s převážením materiálů či nemocných osob, s odběrem potřebných fyziologických vzorků, asistovala policistům v rámci kontroly dodržování stanovených protipandemických opatření, kdy mezi ty vůbec nejprísnejší patřili celostátní lockdowny a různé typy stanovených ochranných karantén.⁵⁶

Armáda se prostřednictvím svých chemických složek účastnila také desinfekčních aktivit, kdy byly ve velkém desinfikovány veškerá vozidla, popřípadě v případě nutnosti také konkrétní osoby. Armádní desinfekční činnosti byly posléze rozšířeny také na stěžejní budovy jako byly nemocnice, domovy seniorů či jiné veřejné prostory, v nichž existovalo zvýšené riziko nákazy. Armádě v těchto situacích významně napomáhali studenti, kteří v této době studovali vojenské školy na území Polska. Právě tyto studenti se zasloužili o renovaci a následné rozšíření starých počítačů a dalšího příslušenství do škol ke stanovené distanční výuce a současně se na této výuce také osobně podíleli. Armáda také sloužila v průběhu pandemie k tomu, aby cíleně vyhledávala hrozící ohniska nové nákazy a tato ohniska následně chránila a poskytovala jim cílenou podporu, přičemž armádní složky hrály také významnou roli v případě akutní pomoci lidem uzavřeným v karanténě. Armáda poté napomáhala také konkrétním jedincům, a to v situacích, kdy tyto nemohly z důvodu karantény či z jiného podstatného důvodu zařizovat každodenní záležitosti. Z tohoto důvodu nebylo výjimkou, že vojáci lidem nakupovali a nosili nákup až domů, vyřizovali jim dopravu či jakékoli záležitosti, které nutně nemusely být vyřešeny osobně samotným nemohoucím člověkem.⁵⁷

Armáda zajišťovala také distribuování veškerých desinfekčních potřeb a také zajišťovala distribuci obličejových masek a dalšího zdravotního a ochranného materiálu, přičemž polská armáda se podílela také na výrobě těchto pomůcek. Jelikož nebylo mož-

⁵⁵ MAZURKIEWICZ, A. *Case Study Poland: The Involvement of the Polish Armed Forces during the Covid-19 Pandemic*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung. (online) 2022. (cit. 2025-03-13). Dostupné z: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/298069>

⁵⁶ BORUCKA, A., LAGOWSKA, E. *The Role of Polish Armed Forces in the Fight against Epidemiological Threats (SARS-Cov-2)*. (online) 2020. (cit. 2025-03-13). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1851>

⁵⁷ MAZURKIEWICZ, A. *Case Study Poland: The Involvement of the Polish Armed Forces during the Covid-19 Pandemic*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung. (online) 2022. (cit. 2025-03-13). Dostupné z: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/298069>

né v době účinnosti protipandemických opatření provádět návštěvy mezi rodinnými příslušníky, zprostředkovávali vojáci také specifické online rozhovory. Odborníci z řad vojenských psychologů se následně podíleli na pomoci osobám, které z důvodu sociálního odloučení trpěli psychickými potížemi. Právě pro tyto osoby byla v Polsku zřízena speciální telefonická linka na podporu psychicky ohrožených osob, kdy jejich problémy řešili právě vojenští psychologové. Obecně byla osobní pomoc v mnoha společenských oblastech ze strany armády pro obyvatele poskytována v nevídané míře.⁵⁸

Po ukončení již zmíněné operace Odolné jaro se armáda prakticky okamžitě podílela na další protipandemické operaci s názvem Trvalá odolnost, kdy tato operace následně trvala skoro jeden rok. Počet fakticky nasazených vojáků v rámci protipandemických opatření kolísal v souvislosti s protipandemickými opatřeními. V době tvrdých restrikcí bylo nasazeno větší množství vojáků a naopak. V rámci operace s názvem Trvalá odolnost byla armáda velmi důležitou součástí očkovací kampaně, která měla především starší osoby přesvědčit k podstoupení očkování, jako prevence proti rozvoji pandemie, a armáda nejen, že pomáhala s přesvědčováním těchto osob, také nemobilní osoby pomáhala dostat na očkovací místo. Armádní složky se také podíleli na natáčení edukačních videí, které byly směřovány především k seniorům a dětem, přičemž tato videa měla především vysvětlovat smysl protipandemických opatření ve společnosti a také měla vysvětlovat celkový průběh pandemie. Edukace se ovšem netýkala pouze široké laické veřejnosti, nýbrž také samotných příslušníků armády, kteří se neustále vzdělávali v oblasti potřebných oborů, které se týkaly pandemie covidu-19.⁵⁹

Velmi důležitou součástí řešení krize byly také vojenské nemocnice, které samozřejmě neodmyslitelně k armádě patří také. V době pandemie se na území Polska nacházelo celkem čtrnáct vojenských nemocnic, které bez rozdílu všechny poskytovaly potřebnou pomoc klasickým nemocnicím a celé společnosti. V rámci pandemie také bylo nutné neustále provádět vyhodnocování odebraných vzorků pacientů, podezřelých na infikování covidem-19, přičemž k tomuto testování se přihlásilo také celkem sedm armádních laboratoří, které byly schopny tyto laboratorní testy provádět. Jednalo se také mimo jiné o dvě mobilní armádní testovací laboratoře, které byly tedy schopny v případě nutnosti přijet kamkoli pro akutní vyhodnocení odebraných vzorků. Řešení

⁵⁸ BORUCKA, A., LAGOWSKA, E. *The Role of Polish Armed Forces in the Fight against Epidemiological Threats (SARS-Cov-2)*. (online) 2020. (cit. 2025-03-13). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1851>

⁵⁹ BORUCKA, A., LAGOWSKA, E. *The Role of Polish Armed Forces in the Fight against Epidemiological Threats (SARS-Cov-2)*. (online) 2020. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1851>

pandemické krize se dále účastnilo mnoho dalších armádních specializovaných složek, typicky například armádní hygienická inspekce či armádní centra preventivní medicíny.

Jelikož se situace v oblasti pandemie a s ní spojených preventivních a restriktivních opatření neustále měnila s počtem nakažených osob a ročním obdobím, kdy v létě pandemie vždy polevovala a naopak na podzim a v zimě opět počty nakažených rostly, neustále kolísala, kolísaly také počty zapojených vojáků na řešení krize. V rámci pandemie proběhlo několik vln, přičemž výše uvedený postup se prakticky neustále opakoval až do doby, kdy byla veškerá opatření zrušena a covid-19 byl zařazen mezi běžná sezónní onemocnění.⁶⁰

Jak je z výše uvedeného zřejmé, polská armáda byla zapojena do řešení pandemické krize velmi výrazně a v mnoha různých oblastech. Bylo zapojeno mnoho vojáků prakticky na celém polském území. Armáda plnila především úkoly, které vycházely z každodenních činností obyvatel Polska a také plnily úkoly spojené s přijatými protipandemickými opatřeními. Pandemie se přitom samozřejmě netýkala pouze běžných obyvatel, nýbrž také fungování samotné armády, která musela také přistoupit na specifický způsob vlastního fungování. Armáda tedy nejen, že musela omezeně plnit své vlastní úkoly, spočívající především v oblasti ochrany a obrany státu, nýbrž musela pomáhat také při řešení této nevojenské krize. Armádní složky se tedy musely vyrovnat s naprosto novými zkušenostmi, které nikdy dříve v takovémto rozsahu nebylo možné získat a současně se také musely vyrovnat s nedostatkem informací a ochranných pomůcek v rámci výkonu svého povolání a také s tím, že mimo výkon služby se vojáci museli vypořádat se stejnými restriktivními opatřeními, jako jiní občané.⁶¹

8.2 Slovenská republika

Další zemí, která je členem Visegrádské čtyřky a bude blíže představena je Slovenská republika, zkráceně Slovensko. Stejně jako v předchozím případě u Polska, byla také na Slovensku armáda velmi důležitou součástí krizového řízení a řešení pandemické krize spojené s pandemií covidu-19.

Na Slovensku se armáda zúčastnila řešení krize a pomoci společnosti a státu především v roli pomocníka a podporovatele. Obecně lze konstatovat, že armáda pomáhala především v technologických a také logistických oblastech, v nichž nebylo možné věci řešit jiným způsobem. Svou aktivitou napomáhali především v oblasti

⁶⁰ MAZURKIEWICZ, A. *Case Study Poland: The Involvement of the Polish Armed Forces during the Covid-19 Pandemic*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung. (online) 2022. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/298069>

⁶¹ PAWLISIAK, M. *Logistic Security of Military Units and Institutions during the Covid-19 Pandemic*. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1854>

kontroly vládních opatření a také v oblasti zdravotnictví. V oblasti logistického zapojení se armáda podílela především na převozech pacientů k vyšetření, očkování, či odběru vzorků a také na převozech potřebného desinfekčního a zdravotnického materiálu.

Armádní složky velmi často dohlížely na dodržování veřejného pořádku a také na stav postavených karanténních prostor. Současně se podílely na desinfikování veřejných prostranství, jako byly nemocnice, nádraží či další prostory s velkým výskytem a koncentrací osob. Armáda se podílela také na kontrolních činnostech, kdy především dbaly na dodržování restriktivních a preventivních opatření, které byly stanoveny slovenskou vládou a také kontrolovaly hranice a dodržování karanténních opatření. Armádní zpravodajské služby byly také v rámci pandemie zapojeny do hlavního krizového řízení, kdy vyčlenily část svých pracovníků a prostředků na monitorování stavu aktuální situace v oblasti pandemie covidu-19 na území Slovenska. V tomto případě armáda plně spolupracovala s dalšími významnými institucemi a organizacemi na Slovensku.⁶²

Armádní složky se na řešení pandemické krize podílely prakticky okamžitě od propuknutí dané krize na slovenském území. Zpočátku především kontrolovaly příjezdy osob ze zahraničí na hraničních přechodech a také zajišťovaly informační záležitosti vůči veřejnosti. Zhruba po půlroce od vypuknutí krize, na podzim roku 2020, byla ze strany Vlády Slovenska zahájena akce s názvem Společná hradba, která měla z cíl především ochranu obyvatelstva. V souladu s touto akcí mělo být vyčleněno skoro dva tisíce vojáků na pomoc zdravotníkům a policistům s ohledem na nutnost navýšení kapacity nemocničního personálu a kontrol na území Slovenska v souvislosti s další vlnou pandemie covidu-19.⁶³

Další vyhlášenou akcí ze strany slovenské vlády byla akce s názvem Společná zodpovědnost, jejímž účelem bylo především maximální možné otestování občanů na území Slovenska. Armáda v tomto případě hrála naprosto stěžejní roli, jelikož bylo nutné vyčlenit více než osm tisíc vojáků k doplnění personálu na odběrových stanovištích. Bylo nutné v rámci této celostátní akce otestovat více než pět a půl milionu osob, přičemž bylo tedy nutné vyčlenit obrovské množství zdravotníků, policistů, vojáků a dalších osob k účasti na této akci. Tato akce probíhala na konci roku 2020, přičemž podobná akce za účelem komplexního otestování většiny obyvatel Slovenska

⁶² MINISTERSTVO OBRANY SR. *Správa o činnosti vojenského spravodajstva za rok 2020*. Slovenská republika: Ministerstvo obrany. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: https://vs.mosr.sk/sprava_o_cin-nosti_vs_2020_svk.pdf

⁶³ MINISTERSTVO OBRANY SR. *Aktuálne Nasadenie Ozbrojených Síl SR Počas Pandémie*. (online) 2020. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://www.mosr.sk/48167-sk/aktualne-nasadenie-ozbrojenych-sil-sr-pocas-pandemie/>

za účasti armády s názvem Zachraňme spolu životy probíhala ještě jednou, a to na začátku roku 2021.⁶⁴

Další podobně významná akce s celostátní působností již v pozdějších měsících a letech provedena nebyla ovšem vojáci pomáhali řešit pandemickou krizi i po celý rok 2022 a na začátku roku 2023, kdy již pouze dozníval poslední vyhlášený nouzový stav na území Slovenska. Pandemie covidu-19 v tuto dobu postupně opadala a z tohoto důvodu v roce 2023 již nebylo zapotřebí vyčleňovat na boj s covidem-19 takové množství vojáků, jako v předešlých letech. Armáda tedy na Slovensku plnila v rámci boje s pandemií covid-19 především podpůrnou roli, kdy pomáhala dalším složkám integrovaného záchranného systému s každodenními činnostmi, do nichž patřila pomoc přetíženým nemocnicím a hygienickým stanicím a laboratořím, pomoc s kontrolou hranic a dodržování protipandemických opatření či pomoc s logistikou. Armáda se v rámci výkonu své služby musela vypořádat se zcela novými problémy, které samozřejmě nemohla nikdy v minulosti na této bázi řešené krize řešit. Z tohoto důvodu se vojáci mnohdy učili pracovat na protipandemických opatřeních za pochodu a mnoho vojáků se v rámci výkonu své služby také nakazilo.⁶⁵

8.3 Maďarská republika

Dalším členem Visegrádské čtyřky je Maďarská republika, dále jen Maďarsko. Také v případě Maďarska se armáda zapojila do řešení krize spojené s pandemií covid-19 velmi výrazným způsobem. Armáda se stala především podporovatelem dalších významných organizací a institucí, jejichž cílem bylo především snížení dopadu pandemie na obyvatelstvo a celkovou státní infrastrukturu. Stejně jako v ostatních zemích Visegrádské čtyřky je z pohledu právního řádu možné využít armády pro řešení nevojenských krizí v situacích, kdy již byly vypotřebovány další možnosti řešení krize, které byly současně neefektivní a krize těmito možnostmi nebyla zažehnána a vyřešena.

Armáda byla v Maďarsku nasazena na řešení pandemie covidu-19 okamžitě po vypuknutí akutní hrozby, přičemž postupem času, kdy se neustále snižovaly možnosti dalších institucí, byla role armády v rámci krizového řešení boje s pandemií covidu-19 stále významnější. Oblasti, v nichž armáda fakticky pracovala a úkoly, jež měla plnit, se prakticky shodovaly s dalšími zeměmi Visegrádské čtyřky. V praxi se jednalo zejména

⁶⁴ EUROMIL. *The Armed Forces of the Slovak Republic Are Involved in Mitigating the Consequences of the COVID-19 Pandemic.* (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: https://euro-mil.org/wp-content/uploads/2021/01/2101_Update_COVID19_SK.pdf

⁶⁵ SITA. *Koronavírusom sa už nakazilo viac ako tritisíc vojakov, Ozbrojené sily SR evidujú aj tri úmrtia.* (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://sita.sk/koronavirusom-sa-uz-nakazilo-viac-ako-tritisic-vojakov-ozbrojene-sily-eviduju-aj-tri-umrtia>

o pomoc s distribucí zdravotního a desinfekčního materiálu, pomoc s informovaností a očkováním veřejnosti, pomoc s převozy nemocných pacientů či s pomocí na hranicích a kontrolou protipandemických opatření ze strany vlády.⁶⁶

Především ve zdravotnictví se role armády ukázala jako klíčová, jelikož vojáci hráli významnou roli v oblasti trasování nakažených pacientů a s jejich následným testováním a ustavováním do karantény a také v oblasti očkování. Armádní složky také významně napomáhali policejním sborům v rámci kontroly státních hranic a také v rámci kontroly veřejného pořádku a vládních opatření. Armáda v době pandemie byla v Maďarsku vybavena výrazně většími pravomocemi a kompetencemi, než tomu bylo v případě Polska a Slovenska. Bylo tomu tak především z toho důvodu, že v předešlých zemích mohla armáda většinou pouze napomáhat policistům, kdežto v Maďarsku mohla fungovat v rámci svých pravomocí také sama. Vojáci tedy mohli sami kontrolovat dodržování karanténních a dalších opatření a mohli také vynucovat na obyvatelích dodržování stanovených pravidel i s pomocí použití síly.⁶⁷

Armáda měla zvýšené kompetence také v oblasti zdravotnictví, jelikož již na počátku pandemie bylo stanoveno, že nemocnice budou mimo jiné podléhat také velení ze strany armádních složek, přičemž armáda tedy fakticky kontrolovala samotné vedení všech státních nemocnic. Ředitelé a personál nemocnic nadále disponoval pravomocemi v oblasti zdraví a léčby pacientů, ovšem v dalších nezdravotních oblastech nemocnice spadaly pod vedení vojenských ředitelů. Obecně v době pandemie se zdravotnictví a nemocnice obecně musely vyrovnávat s velkými finančními problémy a také s nedostatkem zdravotnického personálu, což mělo právě za následek výrazné doplnění ze strany armády. Armáda ovšem nedisponovala rozhodovacími pravomocemi pouze v oblasti zdravotnictví, nýbrž měla hlavní slovo také v mnoha dalších státních organizacích a podnicích. Tento aspekt se netýkal pouze státních podniků, nýbrž také mnoha důležitých podniků v soukromém vlastnictví. Stát tak chtěl dosáhnout především toho, že bude vše podřízeno řešení aktuální krize a vše bude v souladu se státními zájmy.⁶⁸

⁶⁶ GRZEBALSKA, W., MAĐAROVÁ, Z. *The Grand Return of the Troops: Militarization of COVID-19 and Shifting Military-Society Relations in Visegrad*. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.17356/ieejsp.v7i3.784>

⁶⁷ MOLNÁR, C. a kol. *Use of National Defence during Emergencies in Hungary and Po-land, in Particular for Problems Related to the COVID-19 Pandemic*. (online) 2022. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.17951/g.2021.68.2.145-165>

⁶⁸ LÉDERER, A. *Deployment of Military Forces as a Response to the Pande-mic*. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://helsinki.hu/en/deployment-of-military-forces-as-a-response-to-the-pandemic>

V Maďarsku také bylo zajištěno, že lidé, kteří přišli z důvodu pandemie o práci či o výdělky, mohly nastoupit jako dobrovolníci do vojenské služby, přičemž po ukončení šestiměsíčního působení u armády a mohli následně stát aktivní vojenskou zálohou či přímo mohli získat práci u armády. Ač se tento fakt samozřejmě nedá přímo považovat za aktivní působení armády v rámci boje s krizí a pandemií covidu-19, tak se jednoznačně jedná také o činnost související s pandemií, jelikož armáda v tomto ohledu zajišťovala možnost výdělku a zaměstnání pro osoby postižené pandemií.⁶⁹

Armáda Maďarska tedy hrála v rámci řešení vzniklé krize velmi důležitou roli již od počátku krize, přičemž plnila mimo jiné totožné úkoly jako armáda v Polsku a na Slovensku, kdy se především aktivně zapojila do oblasti zdravotnictví a také kontroly dodržování opatření a veřejného pořádku. V Maďarsku se ovšem jednalo o mnohem výraznější kompetence, kterými armáda disponovala, než v předchozích dvou případech.

Nejvýznamnějším rozdílem tedy bylo zejména vynucování dodržování opatření a veřejného pořádku prostřednictvím použití síly a současně také možnost kontrolovat nemocnice a další podstatné státní i nestátní podniky. Stejně jako v předchozích případech v Polsku a na Slovensku se také armáda v Maďarsku musela vypořádat s mnoha problémy, kdy například musela výrazně omezit vlastní vojenské výcviky a musela se plně soustředit na krizové aktivity.⁷⁰

8.4 Česká republika

Posledním členem Visegrádské čtyřky, který prozatím nebyl v této práci představen v rámci činnosti armády v oblasti řešení krize spojené s pandemií spojenou s virem covid-19, je Česká republika.

V České republice se krize spojená s pandemií, stejně jako v předešlých případech, řešila od března roku 2020, kdy přesně 1. 3. 2020 byly na našem území poprvé pozitivně testovány celkem tři osoby, které se právě v tuto dobu vrátili ze zahraničí, konkrétně z Itálie, kde již pandemie určitou dobu probíhala. I přesto, že tyto tři osoby byly velmi rychle izolovány od dalších osob, nemocných osob skokově a velmi rychle přibývalo.⁷¹

⁶⁹ PÁKOZDI, M., BÁRDOS, G. "Voluntary Military Service for Hungarian People Who Have Lost Their Job Due to the COVID-19 Pandemic – A Qualitative Study." (online) 2022. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e10903>

⁷⁰ EUROMIL. *Hungarian Defense Forces (HDF) and COVID-19.* (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: https://euromil.org/wp-content/uploads/2020/04/COVID-19_HOSZ.pdf

⁷¹ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *V České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem.* Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvr-zene-pripady-nakazy-koronavirem/>

Vláda České republiky dne 12. 3. 2020 vyhlásila poprvé nouzový stav, který měl pomoci s řešením krize, přičemž tento nouzový stav měl původně trvat pouze třicet dní, ovšem tento nouzový stav byl mnohokrát prodloužen. Nouzový stav byl vyhlášen především podle krizového zákona.⁷²

Vojáci byli cíleně ze strany Vlády České republiky nasazeni do služby v rámci řešení pandemické krize dne 30. 3. 2020, kdy bylo na základě mnoha krizových opatření mimo jiné rozhodnuto o akutním nasazení více než tří set vojáků, kteří měli za úkol pomáhat s faktickým prováděním protikrizových opatření. Vojáci měli především napomáhat a podporovat orgánům a institucím, působícím v oblasti ochrany veřejného zdraví. Praktické zajištění výkonu a podpory ze strany armády bylo plně v kompetenci Ministerstva obrany ČR a následnou spolupráci s dalšími složkami fakticky zajišťovalo Ministerstvo zdravotnictví ČR.⁷³

Česká armáda měla v rámci boje s pandemií covid-19 mnoho úkolů a prováděla spoustu činností v mnoha myslitelných oblastech. Mezi ty nejvýznamnější činnosti patřilo zejména doplnění personálního stavu chybějících příslušníků a prostředků integrovaného záchranného systému, provádění kontrol na hranicích, provádění záchranných a likvidačních prací, zřizování odběrných míst, budování velkokapacitních očkovacích a zdravotních center a mnoho dalších.

Armádní složky představoval v období pandemie především významnou pomoc pro všechny další záchranné složky a pro policisty. V rámci koordinace spolupráce armády a dalších policejních a záchranných složek integrovaného záchranného systému hrály významnou roli především jednotlivá Krajská vojenská velitelství, která jsou rozprostřena po celém území české republiky. Tato velitelství se zabývají především výkonem státní správy v rámci armády a obrany státu. Vedení těchto velitelství spolupracují velmi úzce s dalšími vedeními záchranných složek a Policie ČR a z tohoto důvodu mohla být spolupráce armády a dalších složek navázána velmi rychle a také efektivně. Vojáci v oblasti pomoci dalším složkám integrovaného záchranného systému pracovali v různých oblastech, kdy například zajišťovali dodávky potravin či pomáhali u potřebných osob v personálním obsazení pozic, poskytujících zdravotnickou a sociální pomoc. Velmi důležité bylo, že vojáci byli schopni reagovat na jakákoli vydaná opatření v řádu několika málo hodin.⁷⁴

⁷² Usnesení vlády ČR ze dne 12. 3. 2020, č. 194/2020, o vyhlášení nouzového stavu

⁷³ Usnesení vlády ČR ze dne 30. 3. 2020, č. 333/2020, o přijetí krizového opatření

⁷⁴ KAMENSKÝ, Emil. *Krajská vojenská velitelství – prodloužená ruka armády v regionech*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z:

Vojáci se dále účastnili také jako pomocná a doplňková síla kontrolování fyzických osob, které se snažili projet hraničními přechody v České republice. Vojáci v tomto případě doplňovali především zdravotníky, policisty a příslušníky celní správy, kdy kontroly měly především za cíl odhalit nakažené osoby covidem-19. V rámci tohoto úkolu se jednalo o nasazení skoro tisíce vojáků a několika desítek kusů vojenské techniky, přičemž tito pracovali na necelých třech desítkách hraničních přechodů.⁷⁵

Armádní složky nepůsobili v rámci boje s pandemií pouze na klasických hraničních přechodech, nýbrž kontrolovali také dodržování zákazu přejezdu mezi dvěma okresy, popřípadě také hlídaly provoz v lokalitách, v nichž se projevovala nákaza v kritických hodnotách. V rámci uzavřených míst pracovali také vojenští lékaři a psychologové, kteří poskytovali akutní pomoc osobám, které se nemohli být dostatečně mobilní.⁷⁶

Armáda ČR se starala již od počátku pandemie na našem území o zřizování odběrových míst a také o personální zajištění kontrolních a odběrových skupin. Již 13. 3. 2020 byly postaveny první dvě odběrová místa v Praze, v areálu Ústřední vojenské nemocnice, kde se o provádění odběrů starali mimo jiné vojáci, kdy ti byli schopni odbavovat pacienty při maximální rychlosti nasazení i každé dvě minuty. Vojenští lékaři se stali také členy takzvaných mobilních odběrových týmů, kdy jezdili spolu s dalším členem za pacienty, kteří vykazovali znaky nemoci a současně se nacházeli v karanténě, aby nedocházelo k přenášení viru covid-19. Jednalo se například o seniory v domovech pro seniory či jiných sociálních zařízeních a podobně. Tyto mobilní týmy byly postupně sestavovány a uváděny do procesu ve všech krajích České republiky, přičemž měly především odlehčit klasickým stacionárním odběrovým místům a současně omezit přenos nemoci mezi lidmi.⁷⁷

Vojáci sloužili velmi často také jako pomocný personál v různých typech sociálních zařízení. Armáda ČR vyhověla postupně sílícím požadavkům jednotlivých krajů, jakožto zřizovatelů těchto sociálních zařízení v tom smyslu, že kraje neměli

<https://mocr.army.cz/informacni-servis/covid/krajska-vojenska-velitelstvi-prodlouzena-ruka-armady-v-regionech-220993>

⁷⁵ DVOŘÁKOVÁ, Magdalena. *Armáda posílí policejní jednotky na hranicích*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-posili-policejni-jednotky-na-hranicich-220072>

⁷⁶ FAJNOR, Jakub. *v Litovli na Olomoucku jsou ode dneška nasazení příslušníci Armády ČR a Vojenské policie*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/covid/nasazeni-prislusniku-armady-cr-a-vojenske-policie-v-obci-litovel-220237>

⁷⁷ PROCHÁZKA, P., ŠNAJDÁREK, P., POLCAROVÁ, P. *Chytrá karanténa a armáda – Jak to začalo?* Praha: Ministerstvo obrany ČR. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/chytra-karantena-a-armada-jak-to-zacalo-223669>

z důvodu pandemie dostatek personálu k tomu, aby dodržely zákonně stanovené standardy péče. Jednalo se v praxi především o pomocné práce, u nichž nebylo po vojácích vyžadováno jakýchkoli odborných znalostí a dovedností.⁷⁸

Vojáci z povolání i studenti vojenských škol byli nasazeni především v libereckém a Olomouckém kraji, kde plnili také potřebné úkoly v rámci telefonování potenciálně nakaženým kontaktům a také v rámci dezinfikování důležitých prostor.

Armáda v mnoha krajích poskytovala také vlastní techniku a také vlastní prostory pro provozování telefonických center či dalších důležitých a strategických prostor.⁷⁹

Vojenské orgány byly také velmi důležitou součástí takzvaného Centrálního řídicího týmu v průběhu pandemie covid-19 tento řídicí tým tvořili odborníci z mnoha oblastí, přičemž se jednalo především o poradní orgán Vlády ČR v rámci boje s pandemií. Primárním cílem tohoto řídicího týmu byla komplexní analýza probíhající pandemie a to jak v rámci České republiky, tak také v rámci Evropy a celého světa.⁸⁰

Základním kamenem tohoto týmu byli právě příslušníci Armády ČR, přičemž spolupracovali především s dalšími složkami Integrovaného záchranného systému a dalšími státními i nestátními subjekty. Armáda v tomto případě pracovala zejména na různých informačních, komunikačních a analyzačních úkolech, přičemž velmi důležitou součástí jejího působení v tomto týmu bylo také zajištění přepravy osob a materiálu a doplňování personálu. Centrální řídicí tým ukončil svou činnost již ke konci června roku 2020, ovšem Armáda ČR v dané oblasti pracovala ještě několik dalších měsíců osamoceně. Centrální řídicí tým se původně zabýval také problematikou vzniku takzvané Chytré karantény, která představovala systém, na jehož základě mělo docházet k plošnému a efektivnímu snižování nákazy v populaci a současnému uvolňování jednotlivých restrikcí a opatření. Systém Chytré karantény měl z cíl především co možná nejrychlejší přenos informací mezi jednotlivými hygienickými institucemi

⁷⁸ ZECHMEISTEROVÁ, Jana. *Vojáci budou pomáhat v zařízeních poskytujících sociální péči*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vojaci-budou-pomahat-v-zarizenich-poskytujicich-socialni-peci--220742>

⁷⁹ DVOŘÁKOVÁ, Magdalena. *Call centrum Opava zahájilo činnost na podporu KHS Moravskoslezského kraje*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravo-dajstvi/call-centrum-opava-zahajilo-cinnost-na-podporu-khs-morav-skoslezskeho-kraje-224052>

⁸⁰ PROCHÁZKA, P., ŠNAJDÁREK, P., POLCAROVÁ, P. *Chytrá karanténa a armáda – Jak to začalo?* Praha: Ministerstvo obrany ČR. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/chytra-karantena-a-armada-jak-to-zacalo-223669>

a dalšími subjekty, které se na boji s pandemií podílely a současně také bylo cílem efektivní a co možná nejrychlejší vyhledávání a následné izolování nakažených osob.

Právě tento systém byl řízen především ze strany Armády ČR. Ta byla zvolena především z toho důvodu, že Armáda ČR je zvyklá řešit efektivně a rychle krizové situace, disponuje kvalitním vedením a současně se jedná o instituci, která velmi kvalitně spolupracuje také s dalšími institucemi.⁸¹

Armáda ČR se dále soustředila v rámci řešení krize také na budování zdravotnických zařízení a velkokapacitního očkovacího centra. V praxi se jednalo především o vybudování zdravotního zařízení v Praze na začátku pandemie, kdy v tomto zařízení měla fungovat jakási polní nemocnice v níž by bylo možné najednou ošetřit a hospitalizovat až 500 běžných pacientů a deset pacientů v akutním ohrožení života. Armáda se na vystavění této polní a záložní nemocnice podílela nejen personálem, nýbrž také poskytnutím zdravotnických lůžek a dalšího potřebného materiálu, jako byly například rentgeny, ventilátory či mobilní vojenské laboratoře.

Vojáci tuto nemocnici také neustále střežili, dováželi zde materiál i pacienty a personál se skládal jak z vojenských lékařů, tak také klasických vojáků, kteří plnili jednodušší úkony.⁸²

Armáda měla dále za úkol také výstavbu velkokapacitního očkovacího centra, kdy se toto centrum mělo nacházet v prostorách multifunkční haly O2 v Praze. Toto očkovací centrum nemělo být ze strany Armády pouze vystavěno, nýbrž mělo spadat také pod její správu. Vybudované očkovací centrum mělo mít kapacitu sedmi tisíc odbavených pacientů denně, přičemž skutečné možnosti byly nižší, což ovšem nevadilo, jelikož denně se nechalo očkovat v průměru jen něco přes dva tisíce osob. V celkovém počtu bylo v tomto očkovacím centru aplikováno více než pět set tisíc vakcín.⁸³

Konečně měla Armáda v rámci krizového fungování za úkol také přepravování a distribuování veškerého zdravotnického materiálu a také přepravu pacientů. Armáda se nesoustředila pouze na přepravu na území České republiky, nýbrž prostřednictvím

⁸¹ DVOŘÁKOVÁ, Magdalena., STEHLÍKOVÁ, Lucie. *Armáda podporuje chyt-rou karanténu svým know-how a speciality*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravo-dajstvi/armada-podporuje-chytrou-karantenu-svym-know-how-a-spe-cialisty--220805>

⁸² VOSKA, Michal. *Boj s epidemií je nejen pro armádu úkol číslo jedna, uvedl ministr Metnar*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vystavba-zalozniho-zdravotnickeho-zarizeni-v-letnanech-224066>

⁸³ ZINKE, Jitka. *Národní očkovací centrum v září skončí, aplikovali zde přes půl milionu dávek vakcín*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/na-rodni-ockovaci-centrum-v-zari-skonci--aplikovali-zde-pres-pul-mili-onu-davek-vakcin-229522>

svých letadel dovážela také velkoobjemové dodávky zdravotnického materiálu ze zahraničí. Armáda distribuovala po celém území České republiky především roušky a další zdravotnický materiál a současně zajišťovala také veškerou dopravu materiálu do prostor Správy státních hmotných rezerv a také materiálu z tohoto prostoru. Armáda tuto činnost nemusela provádět fakticky sama, jelikož si občas pomohla prostřednictvím hasičů či policistů. Armáda se podílela také na převozech nakažených pacientů, a to jak po zemi, tak také ve vzduchu, kdy byl vyčleněn jeden armádní vrtulník k převozu pacientů. Jednalo se o vrtulník působící v Karlovarském kraji, který se potýkal s velkým nedostatkem míst v nemocnicích a nedostatkem zdravotního personálu.⁸⁴

⁸⁴ DECKEROVÁ, Jana. *S přepravou pacientů s covidem pomáhá i armádní Sokol W-3A*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/s-prepravou-pa-cientu-s-covidem-pomaha-i-armadni-sokol-w-3a-226057>

9 Komparace

V této kapitole budou blíže srovnány jednotlivá využití armád v rámci boje s pandemií covid-19 v jednotlivých zemích Visegrádské čtyřky, které byly teoreticky vymezeny v předchozí části práce. Podrobněji tedy bude srovnáno zapojení jednotlivých armád do boje s pandemií v České republice, Maďarsku, Polsku a Slovensku, a to v různých oblastech zapojení, především pak v přepravě materiálu a osob, v logistických a stavebních oblastech, v komunikaci, ve zpravodajství a také ve zdravotnictví a v rámci udržování veřejného pořádku.

9.1 Rozsah a způsoby zapojení

V oblasti přepravy materiálu a osob se armáda významně účastnila boje s pandemií ve všech čtyřech zmiňovaných zemích. Jednalo se přitom o přepravu materiálu a osob nejen v rámci vnitrostátní přepravy, nýbrž také v rámci přepravy mezinárodní, kdy všechny země pracovali především na převozu materiálu a osob ze zahraničí do své domoviny a také pracovali na distribuci potřebného materiálu v rámci vlastní země. Převozy osob spočívali posléze zejména v oblasti převozu imobilních osob do nemocnic a dalších zdravotnických zařízení a převoz osob, které nebylo možné umístit do určité nemocnice z důvodu překročené kapacity. Jednotlivé srovnání armád všech čtyř zemí v tomto ohledu vychází prakticky totožně, jelikož se všechny armády podílely na přepravě materiálu a osob v podobných intencích. Malé rozdíly nalezneme především v oblasti dovozu roušek a zdravotnického materiálu ze zahraničí, v čemž byla zřejmě nejaktivnější česká armáda, přičemž naopak v rámci efektivitu a rychlosti dopravy vlastních občanů do své vlasti vyčnívala především polská armáda. Polská armáda vyčnívala v tomto ohledu také v maximalizaci osobního nasazení v oblasti pomoci občanům nad rámec stanovených povinností, kdy polští vojáci velmi významně pomáhali občanům s běžnými denními činnostmi zahrnující nákupy, doprovod do nemocnic a na úřady či pomoc s očkováním a podobně. Tyto aktivity samozřejmě prováděla také maďarská, česká a slovenská armáda, ovšem ve srovnání s polskou armádou nedosahovala jejich pomoc takové míry.

Další srovnávanou oblastí je oblast vědecká a oblast stavebního, logistického a softwarového inženýrství, kdy armády poskytli své odborníky z různých oblastí do řešení krize. Do této oblasti nespadají jednoduché konstrukční a logistické operace, kdy například armáda pomáhala stavět očkovací stany a podobně. Do této oblasti je nutné zapojit velmi složité operace, které se týkaly například výstavby obrovské nemocnice v Praze, která sice nebyla nikdy plně využita na základě své kapacity, ovšem svůj vliv

na řešení krize zcela jistě měla, stejně jako výstavba velkokapacitního očkovacího centra v Praze. Ve všech čtyřech zemích přitom bylo zapotřebí zapojení odborníků na IT, na zdravotnictví a na další obory, přičemž právě takováto krize nevojenského charakteru poukázala právě na nutnost spolupráce odborníků z různých oborů a z armády. V tomto ohledu lze zapojení armád rozdělit do dvou skupin, kdy na Slovensku a v Maďarsku byla armáda v této oblasti zapojena především do jednodušších a podpůrných činností, přičemž se přímo nepodílela na krizovém řízení a plánování, a v české republice a v Polsku bylo zapojení armády o mnoho významnější.

Polská armáda byla do jednodušších a plošných činností zapojena zejména v úplných počátcích pandemické krize, ovšem v dalších letech se její význam přesouval do specifitější a odbornější podpory. Česká armáda posléze byla zapojena zřejmě nejvíce, jelikož byla, jak z předchozí práce vyplývá, zapojena také do Centrálního řídicího týmu, který se přímo podílel na plánování a řízení v krizi. V oblasti tohoto řízení se tedy armáda podílela také na systému Chytré karantény, které měla zásadní vliv na řešení krize a také se podílela na zefektivnění práce hygienických stanic, odběrových míst a všech zdravotnických zařízení.

V oblasti komunikace, která je pro zvládnutí jakékoli vojenské i nevojenské krize naprosto zásadní oblastí, se velmi významně podílely opět všechny čtyři zamýšlené armády. V tomto ohledu lze tedy konstatovat, že polská, česká, maďarská i slovenská armáda beze zbytku naplňovala komunikační povinnosti vůči svým občanům, přičemž jednotlivé důležité i doplňující informace předávaly kvalitně, rychle a srozumitelně. Byla to právě práce v oblasti komunikace, která značně zefektivnila a urychlila fungování a odpady pandemických opatření a restrikcí, jelikož plně informovaní občané mohli lépe pochopit aktuální stav ve společnosti a tudíž mohli také kvalitněji plnit stanovená protipandemická pravidla. V tomto ohledu tedy nelze nalézt mezi jednotlivými armádami výraznější rozdíly, jelikož všechny své úkoly plnily efektivně a svědomitě. Jednotlivé armády byly v tomto případě aktivní na sociálních sítích, ve veřejnoprávních médiích či v novinách. Česká armáda byla například velmi aktivní na sociální síti Twitter, na níž se oznamovaly veškeré důležité informace.

Armádní složky, konkrétně armádní zpravodajské služby, byly aktivní také na poli zpravodajských služeb. V této oblasti bylo nutné shánět a vyhodnocovat veškeré informace pocházející jak ze své země, tak také ze zahraničí, přičemž se jednalo především o důležité informace, které analyzovaly či predikovaly vývoj pandemické situace v zemi a v zahraničí. V tomto ohledu se jedná o poněkud specifickou oblast, jelikož zpravodajské služby není snadné vypátrat. Z tohoto důvodu není možné

prakticky nic konstatovat o práci armádních zpravodajských služeb ze strany polské armády. Maďarské armádní zpravodajské služby jsou na tom podobně, jelikož o těch se ví pouze jejich působení v oblasti fungování a vedení nemocnic a dalších státních a i nestátních významných organizací. České i slovenské zpravodajské armádní služby vykazovali činnost, ovšem podrobnější informace o tomto také neexistují. K tomuto je nutné podotknout, že přesto, že nejsou známy bližší informace o fungování jednotlivých armádních zpravodajských služeb v období pandemie covid-19, nelze tvrdit, že v této oblasti armády nefungovaly jak měly. Možná právě fakt, že nelze žádné bližší informace dohledat značí naprosto skvěle odvedenou práci všech armád, ovšem v tomto ohledu můžeme pouze spekulovat.

Další oblastí, v níž se armáda na krizovém řešení pandemie covid-19 podílela velmi významně je samozřejmě oblast spojená se zdravotnictvím. Je to logické, jelikož celková krize byla spojena s ochranou veřejného zdraví, tudíž právě v této oblasti bylo zapotřebí vynaložit největší úsilí. Armády tedy v této oblasti plnily úkoly spojené s výkonem pomocných prací v nemocnicích, sociálních zařízeních či v různých mobilních či stacionárních očkovacích a odběrových centrech. Armády všech zemí v této oblasti pracovaly velmi kvalitně, a to jak v oblasti přímé péče o pacienty, tak také v rámci spojené administrativy a doplňující agendy, která v sobě zahrnovala například hlídání a kontrolu pacientů a objektů. Armády se podílely také na dalších činnostech spojených se zdravotnickou oblastí. Jednalo se především o informování široké veřejnosti o nastavených protipandemických pravidlech a opatřeních, kontrolu dodržování stanovených pravidel a opatření, popřípadě také pomoc se sestavováním mobilních nemocnic a dalších zařízení, například očkovacích či odběrových center.

Vojáci pomáhali také s trasováním potenciálně nakažených pacientů. Do této zdravotnické oblasti lze samozřejmě zahrnout také pomoc s očkováním veřejnosti a také desinfikováním nemocničních a dalších potřebných prostor. V této oblasti pracovali všechny čtyři armády zemí Visegrádské čtyřky s velmi vysokým nasazením, jelikož se jednalo prakticky o nejvýznamnější oblast, v níž bylo zapotřebí ze strany armády fungovat. Bez pomoci armády by nebylo možné ani v jedné ze zemí Visegrádské čtyřky plnohodnotně zajišťovat v čase pandemie péči o pacienty, popřípadě klienty zařízení poskytujících nejen zdravotní, nýbrž také sociální péči. Všechny čtyři zkoumané armády působily jako opěrné body v rámci očkovacích kampaní či v oblasti pomoci v nemocnicích. Vojenské jednotky zajišťující mobilní odběrové skupiny fungovaly také ve všech čtyřech zemích a ve všech zemích také fungovaly vojenské hygienické stanice a laboratoře. Rozdíly nalezneme především v provozování karanténních zařízení a také

provizorních zdravotnických center, kdy v této oblasti byly aktivní vojenské složky zejména v Maďarsku a také v Polsku, zatímco v České republice a na Slovensku již aktivita armády v této oblasti nedosahovala takových hodnot. Naopak česká armáda hrála prim především v oblasti technické podpory zdravotnictví, kdy prostřednictvím různých systémových zajištění podporovala efektivitu odběrových míst a také dodržování karanténních opatření včetně kontroly izolace pacientů. V tomto případě se česká armáda podílela významně především na vytvoření systému Chytrá karanténa, popřípadě také dalších mobilních aplikací. V rámci Visegrádské čtyřky tedy česká armáda v tomto ohledu fungovala naprosto výjimečně.

Konečně poslední významnou oblastí, která bude v této části práce blíže srovnána je oblast udržování veřejného pořádku. V této oblasti panovaly prakticky stejné podmínky v rámci Polska, České republiky a Slovenska, kdy armáda spolupracovala s policií a disponovala pouze omezenými kompetencemi. Armáda fungovala specificky také v České republice především v tom ohledu, že prostřednictvím vládních nařízení nebyly kontrolovány pouze vnější hranice státu, nýbrž také hranice okresů, jelikož v jednom období pandemie se nesmělo cestovat také mezi okresy. Velmi specifické možnosti měla armáda především v Maďarsku, kde měli vojáci pravomoci k využívání síly a zbraní k vynucení dodržení stanovených opatření a veřejného pořádku také samostatně, tedy ne jako v jiných zemích pouze v rámci spolupráce s policejními složkami. Maďarská armáda obecně disponovala výjimečnými pravomocemi a kompetencemi, jelikož také dohlížela na dodržování stanovených pravidel v rámci boje s krizí ve státních i nestátních organizacích a také především udržovala vedení v nemocnicích.

9.2 Problematické oblasti

Ač lze samozřejmě konstatovat, že prostřednictvím pomoci armády byla celková krize spojená s pandemií covidu-19 vyřešena efektivněji a rychleji, je nutné také poukázat na dvojí náhled na celkové dopady na krizové řízení z pohledu veřejnosti, s čímž se váže také nejvýznamnější problematická oblast působení armády v rámci krize.

Obecně je samozřejmě nepopiratelné, že armáda sehrála v rámci krizového řízení obrovsky důležitou roli a je možné, dokonce pravděpodobně, že bez pomoci armády by ani v jedné sledované zemi nebylo možné krizi vyřešit a lidem předložit stále plnou péči v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb. Oproti tomuto ovšem lze také poukázat na fakt, který nelze opomenout a to ten, že v jednotlivých zemích mohlo průběžně působením armády v mnoha oblastech docházet k porušování základních práv

a svobod osob. Takovéto porušování sice bylo prováděno zákonným způsobem na základě vyhlášených nouzových stavů a s tím spojenými restrikcemi, ovšem jak v České republice, Slovensku, Polsku a především pak v Maďarsku se pravomoci armády velmi odlišovaly od klidového stavu. Především v případě Maďarska jejich samostatné kontroly různých organizací a zařízení a pravomoci k využívání zbraní a dalších donucovacích prostředků i mimo spolupráci s policií, mohou vyvolávat oprávněné otázky spojené s problematikou působení armády v rámci krizového řízení. Podobně lze také pokračovat především v případě Polska či České republiky. V tomto případě lze tedy pouze spekulovat, ovšem dle mého názoru pozitivní dopady působení armád v jednotlivých zemích a jejich přínos pro zvládnutí krize jednoznačně převažují nad problematickými oblastmi působení těchto armád.

Závěr

Vnímaná potřeba vojenských příspěvků k zvládnutí pandemie covid-19 byla posílena nasazením armády v krizové situaci. Krize covid-19 byla skutečně rychle militarizována, když se rozšířila po celém světě. Političtí vůdci ve svých projevech přijali a přijali metaforu války, aby potvrdili vážnost situace a legitimizovali svá dalekosáhlá rozhodnutí.

Ozbrojené síly disponují rozsáhlými zdroji a rozvinutými odbornými znalostmi pro působení ve stresových situacích. Jeho způsob fungování, hierarchický a shora dolů, může vést k rychlému rozhodování a může překonat zpoždění snížením byrokracie. Ozbrojené síly však v minulosti projevovaly tendenci zavádět principy velení a řízení za cenu koordinace a spolupráce s krizovými partnery.

V souvislosti s tím může rozsáhlé vojenské nasazení ve vlasti ovlivnit civilní kontrolu a občanská práva. Civilní kontrola se vztahuje na situaci, kdy (demokraticky zvolená) vláda má nakonec na starosti své ozbrojené síly. Využití vojenských kapacit zlepšilo legitimitu a rozhodnost vlády a posílilo jejich úsilí o reakci na krizi, ale byly vyjádřeny obavy ohledně dopadů na civilní kontrolu a občanská práva. Ve skutečnosti může závislost na vojenských intervencích v reakci na covid-19 podkopat oslabenou civilní kontrolu nebo dokonce podporovat vojenskou vládu.

Jak dotazníkové šetření, tak i reálná praxe potvrdili, že jednou z rolí armády je právě výpomoc při akcích typů pandemie. Každý stát své vojsko nasazuje v jiné intenzitě a s jinými úkoly, i tak můžeme sledovat, že armáda byla výraznou pomocnou rukou civilním či policejním složkám státu při těchto událostech, a to ve všech zemích V4.

Seznam základní literatury

Literární zdroje

1. ANTUŠÁK, E. a J. VILÁŠEK, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3443-2.
2. BLAŽKOVÁ, K., 2015. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0.
3. BYRNE, P. J; HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemics: From Ancient Plagues to Modern-Day Threats*. ABC-CLIO, 2021. ISBN 9781440863790
4. DUBEC, R., 2013. *Doktrína Armády České republiky*. 3. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha pro Centrum doktrín VeV - VA Vyškov. ISBN 978-80-7278 619-0.
5. HAYS, N. J. *Epidemics and Pandemic: Their Impacts on Human History*. ABC-CLIO, 2005. ISBN 9781851096633
6. KOLEY, T. K; DHOLE, M. *The COVID-19 Pandemic The Deadly Coronavirus Outbreak*. Taylor & Francis, 2020. ISBN 9781000214017
7. RANKE, U., 2015. *Natural Disaster Risk Management: Geosciences and Social Responsibility*. New York: Springer International Publishing. ISBN 978-33-192-0674-5.
8. SMALLMAN-RAYNOR, R. M. et. al. *A Geography of Infection: Spatial Processes and Patterns in Epidemics and Pandemics*. OUP Oxford, 2022. ISBN 9780192664525
9. VILÁŠEK, J., M. FIALA a D. VONDRÁŠEK, 2014. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2477-8.
10. PORTA, M. *A Dictionary of Epidemiology*. 6th ed. Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199976720
11. PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost, krizové řízení a udržitelný rozvoj*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-97-6
12. ROTHARMEL, F. T. *Strategic Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 2021. xxvii, 544 s. ISBN 978-1-260-57123-3.

13. ŠENOVSKÝ, M., ORAVEC, M., ŠENOVSKÝ, P. *Teorie krizového managementu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2012. ISBN 978-80-7385-108-8
14. HARAZIN, L., LUŽA, O. *Hospodářská opatření pro krizové stavy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze. 2016. ISBN 978-80-7251-450-2
15. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skriptu*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0

Legislativní dokumenty

1. ČESKÁ REPUBLIKA. Ústava České republiky, článek 43.
2. ČESKÁ REPUBLIKA. Usnesení vlády ČR ze dne 12. 3. 2020, č. 194/2020, o vyhlášení nouzového stavu.
3. ČESKÁ REPUBLIKA. Usnesení vlády ČR ze dne 30. 3. 2020, č. 333/2020, o přijetí krizového opatření.
4. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
5. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.
6. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.
7. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajištění obrany České republiky.
8. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.
9. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 585/2004 Sb., o vojenských hodnostech.
10. MAĎARSKO. Alaptörvény Magyarországon, čl. 53; Zákon č. 12/2020.
11. POLSKO. Ustawa o zarządzaniu kryzysowym. Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590.
12. SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 387/2002 Z.z. o řízení státu v krizových situacích mimo čas války a válečného stavu.

Elektronické zdroje

1. WHO, *Covid-19*, dostupné z WWW <https://data.who.int/dashboards/covid19/cases>
2. WHO, *Pandemics: Past, Present, and Future*. World Health Organization, 2020. dostupné z WWW [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-\(seasonal\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-(seasonal))

3. BORUCKA, A., LAGOWSKA, E. *The Role of Polish Armed Forces in the Fight against Epidemiological Threats (SARS-Cov-2)*. (online) 2020. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1851>
4. DECKEROVÁ, J. *S přepravou pacientů s covidem pomáhá i armádní Sokol W-3A*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/s-prepravou-pacientu-s-covidem-pomaha-i-armadni-sokol-w-3a-226057>
5. DVOŘÁKOVÁ, M. *Armáda posílí policejní jednotky na hranicích*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-posili-policejni-jednotky-na-hranicich-220072>
6. DVOŘÁKOVÁ, M. *Call centrum Opava zahájilo činnost na podporu KHS Moravskoslezského kraje*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/call-centrum-opava-zahajilo-cinnost-na-podporu-khs-morav-skoslezskeho-kraje-224052>
7. DVOŘÁKOVÁ, M., STEHLÍKOVÁ, L. *Armáda podporuje chyt-rou karanténu svým know-how a specialisty*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-podporuje-chytrou-karantenu-svym-know-how-a-spe-cialisty--220805>
8. EUROMIL. *The Armed Forces of the Slovak Republic Are Involved in Mitigating the Consequences of the COVID-19 Pandemic*. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: https://euro-mil.org/wp-content/uploads/2021/01/2101_Update_COVID19_SK.pdf
9. EUROMIL. *Hungarian Defense Forces (HDF) and COVID-19*. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: https://euromil.org/wp-content/uploads/2020/04/COVID-19_HOSZ.pdf
10. FAJNOR, J. *v Litovli na Olomoucku jsou ode dneška nasazeni příslušníci Armády ČR a Vojenské policie*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/covid/nasazeni-prislusniku-armady-cr-a-vojenske-policie-v-obci-litovel-220237>
11. GRZEBALSKA, W., MAĐAROVÁ, Z. *The Grand Return of the Troops: Militarization of COVID-19 and Shifting Military-Society Relations in Visegrad*.

- (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.17356/ieejsp.v7i3.784>
12. KAMENSKÝ, E. *Krajská vojenská velitelství – prodloužená ruka armády v regionech*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/covid/krajska-vojenska-velitelstvi-prodlouzena-ruka-armady-v-regionech-220993>
 13. LÉDERER, A. *Deployment of Military Forces as a Response to the Pandemic*. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://helsinki.hu/en/deployment-of-military-forces-as-a-response-to-the-pandemic>
 14. MAZURKIEWICZ, A. *Case Study Poland: The Involvement of the Polish Armed Forces during the Covid-19 Pandemic*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung. (online) 2022. (cit. 2025-03-07) Dostupné z: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/298069>
 15. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Armáda ČR a pandemie covid-19* (online). (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://www.army.cz>
 16. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Nasazení AČR v zahraničních misích* (online). (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://www.army.cz>
 17. MINISTERSTVO OBRANY SR. *Aktuálne Nasadenie Ozbrojených Síl SR Počas Pandémie*. (online) 2020. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://www.mosr.sk/48167-sk/aktualne-nasadenie-ozbrojenych-sil-sr-pocas-pandemie/>
 18. MINISTERSTVO OBRANY SR. *Správa o činnosti vojenského spravodajstva za rok 2020*. Slovenská republika: Ministerstvo obrany. (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: https://vs.mosr.sk/sprava_o_cin-nosti_vs_2020_svk.pdf
 19. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Visegrádská čtyřka*. (online) 2019. (cit. 2025-03-07). Dostupné z: www.mv.gov.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-visegradska-ctyrka.aspx
 20. MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *v České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvr-zene-pripady-nakazy-koronavirem/>
 21. MOLNÁR, C. a kol. *Use of National Defence during Emergencies in Hungary and Poland, in Particular for Problems Related to the COVID-19 Pandemic*. (online) 2022. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.17951/g.2021.68.2.145-165>

22. NATO. Severoatlantická smlouva (1949) [online]. [cit. 2025-03-14]. Dostupné z: <https://www.nato.int>
23. PÁKOZDI, M., BÁRDOS, G. "Voluntary Military Service for Hungarian People Who Have Lost Their Job Due to the COVID-19 Pandemic – A Qualitative Study." (online) 2022. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e10903>
24. PAWLISIAK, M. *Logistic Security of Military Units and Institutions during the Covid-19 Pandemic.* (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://doi.org/10.35808/ersj/1854>
25. PROCHÁZKA, P., ŠNAJDÁREK, P., POLCAROVÁ, P. *Chytrá karanténa a armáda – Jak to začalo?* Praha: Ministerstvo obrany ČR. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/chytra-karantena-a-armada-jak-to-zacalo-223669>
26. SITA. *Koronavírusom sa už nakazilo viac ako tritisíc vojakov, Ozbromené sily SR evidujú aj tri úmrtia.* (online) 2021. (cit. 2025-03-14). Dostupné z: <https://sita.sk/koronavirusom-sa-uz-nakazilo-viac-ako-tritisic-vojakov-ozbrojene-sily-eviduju-aj-tri-umrtia>
27. VOSKA, M. *Boj s epidemií je nejen pro armádu úkol číslo jedna, uvedl ministr Metnar.* Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vystavba-zalozniho-zdravotnickeho-zarizeni-v-letnanech-224066>
28. ZECHMEISTEROVÁ, J. *Vojáci budou pomáhat v zařízeních poskytujících sociální péči.* Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vojaci-budou-pomahat-v-zarizenich-poskytujicich-socialni-peci--220742>
29. ZINKE, J. *Národní očkovací centrum v září skončí, aplikovali zde přes půl milionu dávek vakcín.* Praha: Ministerstvo obrany České republiky. (online) 2020. (cit. 2025-03-19). Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/narodni-ockovaci-centrum-v-zari-skonci--aplikovali-zde-pres-pul-mili-onu-davek-vakcin-229522>

DOTAZNÍK

- 1) Kolik vám je let?
 - a. Do 30 let
 - b. 31 – 40 let
 - c. 41 – 50 let
 - d. 51 a více
- 2) Jak dlouho jste byli do pomoci při pandemii COVID 19 zapojeni?
 - a. Do měsíce
 - b. 2 – 3 měsíce
 - c. 4 – 6 měsíců
 - d. 7 – 12 měsíců
 - e. Více než rok
- 3) Jak hodnotíte vojenskou koordinaci pomoci?
 - a. Velmi dobrá
 - b. Spíše dobrá
 - c. Nevím; nechci hodnotit; těžko se hodnotí
 - d. Spíše špatná
 - e. Špatná
- 4) Jak hodnotíte koordinaci pomoci na úrovni státu?
 - a. Velmi dobrá
 - b. Spíše dobrá
 - c. Nevím; nechci hodnotit; těžko se hodnotí
 - d. Spíše špatná
 - e. Špatná
- 5) Měl/a jste už možnost zažít nasazení při takové či podobné formě pomoci?
 - a. Ano
 - b. Ne
- 6) Domníváte se, že armáda má být povolávána na pomoc při událostech tohoto typu (myšleno epidemie, pandemie)?
 - a. Určitě ano
 - b. Spíše ano
 - c. Nevím, nechci hodnotit
 - d. Spíše ne
 - e. Ne
- 7) Zanechala Vaše pomoc při této události nějaké stopy (pozitivní, negativní) na vaší psychice nebo uvažování o životě?
 - a. Určitě ano
 - b. Spíše ano
 - c. Nevím, nechci hodnotit
 - d. Spíše ne
 - e. Ne
- 8) Došlo někdy při tomto nasazení k vašemu úplnému psychickému vyčerpání?
 - a. Určitě ano
 - b. Spíše ano
 - c. Nevím, nechci hodnotit
 - d. Spíše ne
 - e. Ne

9) Domníváte se, že Armáda ČR je na takovéto situace dobře připravena?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Nevím, nechci hodnotit
- d. Spíše ne
- e. Ne

10) Objevily se nějaké systémové nedostatky při vašem nasazení?

- a. Lidské
- b. Materiální
- c. Řídící
- d. Zdravotnické
- e. Jiné (vypište).....